

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POLITICKÁ NEUTRALITA ŠVÝCARSKA

Autor práce: Lenka Toufarová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Havelková

Katedra: Katedra společenských věd

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Lence Havelkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji Mgr. Janě Levíčkové a Marii Pobuda za zprostředkování interview se švýcarskými občany a panem André Reglim, velvyslancem Švýcarska v České republice.

ABSTRAKT

TOUFAROVÁ, L. *Politická neutralita Švýcarska: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011, 50 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Lenka Havelková.

Klíčová slova: Červený kříž, Evropská rada, Mezinárodní organizace, neutralita, Švýcarská konfederace, trvalá a prostá neutralita

Bakalářská práce se zabývá politickým systémem Švýcarska, a to hlavně jeho neutralitou, která je velice důležitá pro směřování politiky Švýcarské konfederace. Hlavním cílem bakalářské práce bylo popsat, vysvětlit a zhodnotit politický systém, principy jeho neutrality z historického hlediska a její perspektivy do budoucnosti. V bakalářské práci je definována neutralita jako politický pojem a zhodnocen postoj Švýcarska k této neutrální politice, která Švýcarsko proslavila. Dále je v práci analyzována Rakouská neutralita, která je následně srovnávána se Švýcarskou neutralitou. V poslední části bakalářské práce je analyzován vztah Švýcarska k mezinárodním organizacím (OSN, NATO, EU) a vybraným státům (Česká republika, Lichtenštejnsko). K bakalářské práci je připojen rozhovor se švýcarským velvyslancem.

ABSTRACT

TOUFAROVÁ, L. *Political neutrality of Switzerland: Bachelor thesis*. České Budějovice : The college of European and Regional Studies, o. p. s., 2011, 50 p. Supervisor PhDr. Lenka Havelková.

Keywords: the Red Cross, the European Council, the International organization, neutrality, Swiss Confederation, permanent and simple neutrality

This bachelor thesis deals with the political system of Switzerland especially neutrality, what is very important for political direction of Swiss Confederation. Main target of this thesis was to describe, explain and assess the political system, principles of neutrality in history and perspectives in the future. The neutrality is define as a political concept and there is reviewed the position of the neutral Swiss politics too, the Switzerland is most famous for. Austrian neutrality is assessed in the thesis too, and it is compared with Swiss neutrality. There is an analysis of relationship between Switzerland and international organizations, especially (UN, NATO and EU) and some states like the Czech Republic or Liechtenstein in this bachelor thesis. The thesis is accompanied by an interview with the Swiss ambassador in Prague.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Neutralita	10
2.1 Pojem politické neutrality	10
2.2 Neutrální státy Evropy dnes	11
2.3 Trvalá neutralita a prostá neutralita.....	13
2.4 Shrnutí	14
3 Neutralita jako výsledek politicko-historického vývoje Švýcarska.....	15
3.1 Švýcarsko – základní údaje.....	15
3.2 Nastínění historicko-politického vývoje Švýcarska.....	16
3.3 Ústava.....	18
3.4 Výkonná moc	19
3.5 Zákonodárná moc.....	20
3.6 Kantony	20
3.7 Švýcarská ekonomika.....	21
3.8 Shrnutí	22
4 Srovnání švýcarské a rakouské neutrality.....	24
4.1 Rakousko.....	24
4.2 Historické nastínění politického vývoje Rakouska	24
4.3 Ústava.....	26
4.4 Výkonná moc	27
4.5 Zákonodárná moc.....	27
4.6 Spolkové uspořádání	28
4.7 Shrnutí	29
5 Spolupráce Švýcarska s jednotlivými organizacemi a se státy Evropy.....	31
5.1 Evropská unie.....	31
5.1.1 Švýcarský vztah k Evropské unii	32
5.2 OSN.....	33
5.2.1 OSN a Švýcarská konfederace	34
5.3 NATO.....	35
5.3.1 NATO a Švýcarská konfederace	36
5.4 Rada Evropy	37
5.5 Červený kříž a Švýcarská konfederace	37
5.6 Švýcarsko ve vztahu k ČR	38
5.7 Švýcarsko ve vztahu k Lichtenštejnsku	39
5.8 Shrnutí	39
6 Výzkumné šetření.....	42
6.1 Charakteristika respondentů.....	42
6.2 Přehled položených otázek.....	42
6.2.1 Otázky pokládané v německém jazyce	42
6.2.2 Přeložené otázky z německého jazyka do češtiny.....	43
6.3 Výsledky dotazování.....	44
6.4 Shrnutí a vize do budoucnosti	45
Závěr.....	46
Seznam použité literatury.....	48

Úvod

Neutralita je pro Švýcarsko nejdůležitějším politickým principem, který určuje jeho roli v evropském i celosvětovém kontextu. Kvůli neutralitě se Švýcarsko odlišuje od dalších států Evropy, a to jak z hlediska vnitropolitického, v politickém myšlení Švýcarů, tak i z pohledu zahraniční politiky a jeho postavení ve světě.

Bakalářská práce bude popisovat švýcarský politický systém a principy jeho neutrality z historického hlediska a perspektiv do budoucnosti. V práci budeme objasňovat vztahy Švýcarska a mezinárodních organizací a vztahy k dalším státům Evropy. Jednou z nejaktuálnějších otázek, která bude řešena, je problematika vstupu Švýcarska do Evropské unie. Bakalářská práce bude dále přispívat do diskuse k tématu neutrality Švýcarska.

Po porážce s francouzským vojskem v roce 1515 byla dojednána smlouva o trvalém míru s Francií, která byla podepsána následujícího roku a znamenala konec mocenské politiky ve Švýcarsku a zároveň začátek neutrality.

V roce 1815 je poprvé na Vídeňském kongresu deklarována věčná švýcarská neutralita a přiznána suverenita konfederace, ke které následně přistupují poslední kantony a země je téměř v současném uskupení.

Za první světové války pomohl statut neutrality překonat Švýcarsku tehdejší vojenská a politická úskalí. Přesto tato válka těžce hospodářsky dolehla na obyvatelstvo a způsobila názorovou roztržičnost mezi Německem a Francií. Následovala celosvětová hospodářská krize, jež samozřejmě nepřinesla zlepšení poměrů, naopak prohloubila náboženské a sociální rozpory mezi městy a venkovem.

V roce 1933, kdy se ujímá moci Adolf Hitler, rozpoznává Švýcarsko v nastupujícím fašismu nebezpečí a zůstává věrné svým konzervativním a neutrálním tradicím. O pár let později pomáhá s novým rozvojem zdevastované Evropě. Ve druhé světové válce se Švýcarsko angažovalo jako neutrální území, kde se odehrálo mnoho diplomatických aktivit.

Švýcarsko se stalo díky své neutralitě sídlem mnoha institucí a mezinárodních organizací. V mezinárodních vztazích se Švýcarsko řídí doktrínou tzv. univerzální neutrality.

Globalizační proces 20. a 21. století ovlivnil i politické směřování švýcarské politiky. Zvládnutí globalizace vidí Švýcaři i v posílení mezinárodní spolupráce v rámci mezinárodních organizací, zejména OSN. Po mnohaletém váhání se Švýcaři rozhodli překonat mezinárodněpolitický anachronismus a v historicky významném hlasování

schválili většinou 54,6 % v referendu dne 3. 3. 2002 lidovou iniciativu „Za přístup Švýcarska k OSN“.¹ Švýcarsko se však již dlouhá léta personálně a materiálně se podílí na zprostředkovatelských, pozorovatelských a humanitárních akcích OSN v krizových oblastech. V červenci 2003 vykonal první oficiální návštěvu země generální tajemník OSN Kofi Annan.

NATO chápe Švýcarsko jako jedinou akceschopnou bezpečnostní obrannou organizaci v Evropě, a proto se v říjnu 1996 švýcarská vláda rozhodla přistoupit k programu Partnerství pro mír. Od roku 1963 je tato země členem Rady Evropy a od roku 1992 Mezinárodního měnového fondu a Světové banky.

Během posledních let veřejnost sleduje vývoj švýcarského postoje ke vztahu k Evropské unii, která by Švýcarsko ráda včlenila mezi své členské země, ale Švýcaři v roce 1992 v referendu toto členství odmítli. V roce 2005 konfederace souhlasila, že se připojí k Schengenské smlouvě a k Dublinské konvenci ve svém všelidovém hlasování. Švýcarská vláda udržuje s členy Evropské unie pravidelný kontakt.

Bakalářská práce zhodnotí některé klíčové otázky švýcarské politiky a problematiky neutrálních států obecně.

---

¹ Švýcarsko – zahraničně politická orientace [online]. 2010 [cit. 2010-28-9]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681>>.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat, vysvětlit a zhodnotit švýcarský politický systém a principy jeho neutrality z historického hlediska i perspektiv do budoucnosti.

Bakalářská práce bude v úvodu popisovat nejen neutralitu ve Švýcarské konfederaci, ale také nastíní historickou neutralitu v dalších zemích Evropy, bude charakterizovat politický vývoj v zemích, které přijaly neutralitu, a bude zjišťovat, proč některé státy, které měly status neutrality, ho v současnosti již nepoužívají.

Bakalářská práce bude rovněž vycházet z obecné charakteristiky neutrality Švýcarska jako výsledku politicko-historického vývoje a také z analýzy politického systému neutrálního státu Švýcarska. Práce bude zkoumat historicko-politický vývoj Švýcarska a vyhodnocovat jeho vztah k Evropské unii z hlediska své neutrality, jakož i vztah k dalším mezinárodním organizacím jako jsou OSN, NATO atd.

V další části bakalářské práce bude analyzována a srovnávána neutralita ve Švýcarsku a Rakousku jak z hlediska historického, tak i z pohledu současného, a budou vyhodnocovány její dopady pro politicko-ekonomický status obou států v Evropě.

Závěr bakalářské práce si klade za cíl zhodnotit švýcarskou neutralitu z hlediska budoucích perspektiv neutrální politiky státu, jakož i neutralitu jako politický princip obecně.

Práce bude vycházet ze studia odborné literatury k danému tématu, bude analyzovat historicko-politický vývoj Švýcarska a vyhodnocovat vztah k Evropské unii z hlediska jeho neutrality. Na základě metody komparace bude práce srovnávat východiska i důsledky neutrality ve Švýcarsku a Rakousku. Na základě dotazníkového šetření, ve kterém budou dotazováni rodilí Švýcaři, bude práce zjišťovat statut neutrality a její přínosy pro stát. Práci bude doplňovat interview se Švýcary, kteří působí ve švýcarské základní škole a aktivně se podílí na politickém životě.

Hlavními metodami bakalářské práce bude analýza a komparace a pro ilustraci budou přiloženy dotazník a interview s rodilými Švýcary.

2 Neutralita

V této části bude vysvětlen pojem neutralita, který je k tématu bakalářské práce velice důležitý, je jedním z klíčových slov, kterými se bakalářská práce bude zabývat. Dále budeme v této části analyzovat neutrální státy dnešní Evropy a komparovat trvalou neutralitu a prostou neutralitu.

2.1 Pojem politické neutrality

Pojem neutralita pochází od latinského slova „neuter“, což znamená „ani to, ani to druhé“². V oblasti mezinárodního práva stav politické neutrality představuje politické postavení státu ve válce jako neutrální stranu, která ke každé z válčících zemí zaujímá stejnou pozici.³

„Neutralita je mezinárodní statut, který programově odmítá činnost v jakémkoli vojenském paktu a ve většině politických organizací a zůstává nestranným i při konfliktech kdekoli na světě. Tomuto statutu stát také přizpůsobuje vojenský rozpočet a stav ozbrojených sil.“⁴

„Pojem neutrality znamená z právního hlediska dobrovolné postavení státu, který se nevměšuje do konfliktů jiných zemí, stojí mimo světová mocenská uskupení, nevytváří nic, co by vyzývalo k nepřátelství či k nepřátelství přispívalo. Pojem neutralita vznikl na přelomu 19. a 20. století. Práva a povinnosti neutrálních států byly zakotveny v Haagských mnohostranných konvencích. Haagská konvence nám určuje určitá pravidla neutrálního státu vůči státům okolním.“⁵

Haagská konvence, která byla podepsána v roce 1907, kdy se konference účastnilo 44 států, doplnila Haagskou konvenci z roku 1899 o deset nových Úmluv, které jsou platné dodnes. Jedná se například o Úmluvu o pokojném vyřizování mezinárodních sporů, Úmluvu o zákonech pozemní války a řád pozemní války, Úmluvu o právech a povinnostech neutrálních mocností a osob v pozemní válce, Úmluvu o některých omezeních kořistního práva v námořní válce a Úmluvu o právech a povinnostech v námořní válce. Právě Úmluva o právech a povinnostech neutrálních

---

² KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha, 1968, s. 5.

³ KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha, 1968, s. 6.

⁴ TÓTH, R., KULAŠÍK, P., SVETZÁR, K. *Stručný politologický slovník*. Bratislava, 1991 s. 35.

⁵ KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha, 1968, s. 7–10.

mocností a osob v pozemní válce je pro neutrální území klíčová, tato úmluva upravuje práva a povinnosti neutrálních území.⁶

Právě povinnosti a práva neutrálních území jsou zakotveny v Konvenci 5 o neutralitě v pozemní válce, hovoří o nenarušitelnosti území neutrálního státu a vyhlašuje zákaz používat neutrální území jako opěrný bod při vedení vojenské činnosti. Dále tato konvence, hovoří o tom že obyvatelé neutrálního státu se mohou války zúčastňovat pouze jako dobrovolníci. V Konvenci 13 o neutralitě v mořské válce byla prohlášena nenarušitelnost teritoriálních vod neutrálního státu a zákaz vojenské činnosti v těchto vodách. Dle této konvence byly přístavy neutrálních států otevřeny pro bojující státy pouze na prvních 24 – 28 hodin války, po této lhůtě mají být plavidla i vojska válčících zemí, nacházejících se v neutrálním státě, internována. Cílem neutrality ve vzdušné válce je chránit stát před bezprostředními újmami, které přináší válka, vedle práva uskutečňovat neutrální politiku má stát zároveň zakázáno zasahovat do konfliktu mezi státy, a to zejména do válečného konfliktu.⁷

„Politická neutralita se vyznačuje neúčastí ve vojenských blocích a většinou politických organizacích. Při vojenských konfliktech zůstávají neutrální státy nestranné. Jejich neutralita je buď pouze deklarovaným postojem, jako je tomu v případě Švédska, nebo je i právně zakotvena v mezinárodních smlouvách a s tím se setkáváme u Švýcarska. Ani v tomto druhém případě však není zcela zaručena bezpečnost neutrálních států. Proto mívají i neutrální státy obvykle armádu, někdy i se značně vysokým rozpočtem.“⁸

Neutralitní území je to území, na kterém je zákaz válečných operací. Neutrální území se stává neutrálním územím na základě mezinárodních smluv a státy si na těchto územích nesmí zřizovat válečné základny a je zakázáno také tam vést válečné operace.⁹

2.2 Neutrální státy Evropy dnes

Mezi neutrální státy, které si získaly svou neutralitu a stále používají neutrální politiku, můžeme zařadit Rakousko, Švýcarsko, Švédsko a dále také Irsko. Za trvale neutrální státy byly prohlášeny Švýcarsko a Rakousko.¹⁰

---

⁶ *Haagské úmluvy* [online]. 2010 [cit. 2010-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://leccos.com/index.php/clanky/haagske-umluvy>>.

⁷ KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha, 1968, s. 10-12.

⁸ ŽLOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. Praha, 1996, s. 274.

⁹ ŽLOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. Praha, 1996, s. 275.

¹⁰ *Neutrální státy EU* [online]. 2006 [cit. 2010-11-22].

Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/neutrln-stty-eu>>.

Rakouská republika přijala koncept takzvané trvalé neutrality v roce 1955, která byla deklarována Státní smlouvou. Za porušení neutrality by se považoval vstup do NATO.¹¹ „Rakouský parlament odsouhlasil dodatek rakouské ústavy vysvětlující, že účast Rakouska na společné zahraniční a bezpečnostní politice není v rozporu se zákonem o neutralitě z roku 1955.“¹²

Švédsko od roku 1815 předcházelo všem vojenským konfliktům s ostatními státy. Neutralita byla vymoženost konzervativních vlád v 19. století. Švédsko vzhledem ke své neutralitě v 60. letech se začlenilo raději do Evropského sdružení volného obchodu než do Evropského hospodářského společenství. Švédové podali žádost o plné členství v ES a tvrdili, že když skončila studená válka, je méně naléhavé střežit neutralitu. V létě 1991 přijala vláda formální členství v ES. Protože vytvoření jednotného trhu bylo pro Švédsko atraktivnější, vyvolala politická situace větší naději na členství Švédska v ES s jeho neutrální politikou. A v roce 1994 vstoupilo Švédsko do Evropské unie. Švédsko dále používá politiku neutrality, ale jeho neutralita neznemožňuje zemi se aktivně podílet na budování mezinárodní bezpečnosti.¹³

Základy irské neutrality jsou stanoveny v článku 29 irské ústavy. Irskou neutralitu můžeme definovat především tím, že se nezapojuje do žádných vojenských aliancí. To se například stalo, když Irové v roce 2002 odsouhlasili Smlouvu z Nice a zároveň odsouhlasili dodatek ústavy, který Irsku znemožňuje účastnit se evropské obrany bez souhlasu v dalším referendu. Irsko není členem žádné vojenské aliance, ale za hlavního garanta své bezpečnosti považuje OSN. V případě irské neutrality hrají důležitou roli četná referenda o evropských záležitostech. Irsko vstoupilo do Evropské unie v roce 1973.¹⁴

Rok 1648, kdy byla podepsána smlouva o tom, že Švýcarsko je nezávislé, byl pro konfederaci osudovým, od této doby se datuje oficiálně uznávaná švýcarská nezávislost na Svaté říši římské a byly uznány hranice, které se od té doby mnoho nezměnily. Významným mezníkem byl rok 1815, v tomto roce na Vídeňském kongresu byla odsouhlasena trvalá neutralita Švýcarska. Hlavním pilířem švýcarské zahraniční politiky se stala neutralita. Švýcarsko se připojilo ke Společnosti národů, protože jejím sídlem je Ženeva. Švýcarsko se připojilo také k různým společenstvím OSN, avšak

---

¹¹ KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha, 2000, s. 698-699.

¹² *Neutrální státy EU* [online]. 2006 [cit. 2010-11-22].

Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/neutraln-stty-eu>>.

¹³ KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha, 2000, s. 879-880.

¹⁴ *Neutrální státy EU* [online]. 2006 [cit. 2010-11-22].

Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/neutraln-stty-eu>>.

k samotným mezinárodním organizacím nemohlo, protože to bylo neslučitelné s neutrální politikou, roku 2002 však Švýcaři odsouhlasili členství v OSN.¹⁵

Otázka neutrality Švýcarska dodnes nebyla zodpovězena. Kopecký uvádí: „Švýcarsko neexistuje, stát, který odmítá zaujmout mezinárodní stanovisko, popírá realitu konfliktů, ve skutečnosti na mezinárodním dějišti neexistuje.“ Zároveň uvádí i jiné pojetí neutrality: „Švýcarská neutralita slouží k zájmu všech států Evropy. Zájem států Evropy na neutralitě je veliký, protože dva konfliktní státy se mohou setkat na neutrálním území a mohou se domluvit.“¹⁶

Pojem neutrality nám vysvětluje i následující definice „Neutralita – jako každá zahraniční politika – je politikou, jejímž cílem je obrana zájmů. Má přesný pozitivní účel: uhájit státní svrchovanost, to však nemění nic na skutečnosti, že je čistě negativní.“¹⁷

2.3 Trvalá neutralita a prostá neutralita

Neutralita má zakotvení v systému mezinárodního práva. Institut trvalé neutrality se vyvíjel, stejně jako institut prosté válečné neutrality. Status trvalé neutrality není v rozporu se suverenitou a nezávislostí státu. „Trvale neutrální stát se dobrovolně zřekl práva účasti na budoucím zbrojeném konfliktu.“¹⁸

Neutralitní státy přijaly povinnost neposkytovat území ke zřizování cizích vojenských základen a povinnost bránit se proti útočníkovi. Naopak státy, které uznaly podle smlouvy trvale neutralitní stát, ty mají povinnost stále respektovat tento fakt. Někteří autoři trvalou neutralitu vykládají stejně jako prostou neutralitu, zdůrazňuje se více doba trvání a způsob vyhlášení. Prostá neutralita vzniká vypuknutím válečného stavu na základě prohlášení státu, který se konfliktu neúčastní, končí ukončením konfliktu. Status trvalé neutrality vznikl na základě mezinárodní smlouvy, státy, které podepsaly tuto smlouvu, musí neutralitu garantovat. Právě garančním závazkem států uznávajících status neutrality je povinnost vystoupit na obranu při válečném konfliktu neutrálního státu. K základním povinnostem trvale neutrálního státu patří dodržování pravidel neutrality v době války mezi jinými státy, jakož i závazek bránit svou nezávislost a neutralitu. Příkladem státu, který jednostranně vyhlásil neutralitu v Evropě, je například Švédsko, které dodnes používá neutrální politiku. Historicky

¹⁵ KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha, 2000, s. 881-882.

¹⁶ KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha, 1968, s. 16.

¹⁷ BORSKÝ, P. *Švýcarsko mimo podezření*. Praha, 1978, s. 6.

¹⁸ ŠTURMA, P. a kol. *Smysl neutrality v dnešní Evropě*. Praha, 1998, s. 10.

nejstarším případem trvale neutrálního státu je Švýcarsko, jehož neutralita je smluvně uznána a garantována jinými státy, datuje se od roku 1815, od doby, kdy byla podepsána mezinárodní smlouva. Belgie a Lucembursko byly neutrální státy od roku 1831 a 1867 podle smluv. Přes tyto smlouvy byly Belgie a Lucembursko za druhé světové války napadeny Německem, tím Německo porušilo jejich neutralitu. Po druhé světové válce se Lucembursko, Belgie a Nizozemí dohodly na spolupráci a uzavřely mezi sebou celní unii BENELUX.¹⁹

2.4 Shrnutí

Pojem neutrální politiky je velice důležitý, jak už z historického hlediska, tak také z hlediska přítomnosti a budoucnosti. Neutrální státy se sice neangažovaly v konfliktech mezi ostatními státy, ale přispívaly ke smířování mezi konfliktními státy. Neutrální území státu napomáhalo k podepisování různých dohod mezi státy, které byly ve válečném konfliktu.

Mezi neutrální státy, které fungují na principu neutrality, můžeme zařadit Rakousko, Švýcarsko, Švédsko a dále také Irsko. Statut trvalé neutrality získaly dva státy Evropy - Švýcarsko a Rakousko. Rakousko přijalo trvalou neutralitu v roce 1955, která byla deklarována Státní smlouvou. Švýcarsko získalo statut trvalé neutrality v roce 1815 na Vídeňském kongresu. Tento statut deklaruje mezinárodní smlouva.

Trvalá neutralita a prostá neutralita jsou z politického hlediska velice odlišné. Trvalá neutralita je vázaná mezinárodní smlouvou. Trvale neutrální státy musí striktně dodržovat pravidla neutrality nezávisle na politickém vývoji v ostatních státech i na vlastním vývoji státu samotného. Mezi pravidla neutrality patří zejména nezapojování se do válečného konfliktu. Prostá neutralita vzniká na základě prohlášení státu v době vypuknutí válečného konfliktu a tento statut končí ukončením konfliktu.

V této části byl popsán pojem neutrality, komparovala pojem trvalé neutrality a neutrality prosté. Dále uvedla jednotlivé neutrální státy Evropy a zhodnotila jejich neutrální postoj. Další část se bude zaměřovat na neutrální stát Švýcarsko, který je velice významný pro minulost, přítomnost, ale i budoucnost evropské i celosvětové politiky.

---

¹⁹ ŠTURMA, P. a kol *Smysl neutrality v dnešní Evropě*. Praha, 1998, s. 5-15.

3 Neutralita jako výsledek politicko-historického vývoje Švýcarska

V této části budeme popisovat a hodnotit historii Švýcarska, která je velice důležitá, protože Švýcarsko svým vývojem dosáhlo svého statutu trvale neutrálního státu. Dále zde budeme analyzovat politický systém Švýcarska. Jedním z dalších důležitých témat tohoto oddílu bude vývoj ekonomiky Švýcarska, který taktéž přispívá k neutralitě Švýcarska či naopak je neutrálním politickým směřováním státu determinován.

3.1 Švýcarsko – základní údaje

Švýcarsko, samotný název nám z historického hlediska udává, že tento stát po mnoho staletí vystupuje jako zem klidu, míru, bezpečí a kapitálu. Ve své historii získalo pověst serióznosti a jistoty a má vyspělou tržní ekonomiku a vnitropolitickou stabilitu. Švýcarsko si budovalo pověst již v dávné minulosti. V roce 1998 si připomínala tato zem výročí 150 let od přijetí ústavy, která položila základy současnému státu.²⁰

Švýcarsko má zvláštní politický systém a tím je také výjimečné. Současná podoba Švýcarska byla založena na republikánské a demokratické tradici a jejími znaky je přímá demokracie, federální struktura, proporční forma vlády a vysoká míra konsensu v rozhodovacím procesu a k tomu všemu se zde nachází koexistence parlamentu. Řada hlavních znaků švýcarské politiky je stejná jako u dalších federací, jako například u Spolkové republiky Německo, Spojených států amerických nebo Rakouské republiky. Ve švýcarské federaci vznikl model, který byl definován pojmem konsensuální demokracie.²¹

„Konsensuální demokracie znamená: exekutivně stranická rovina, více stranické koalice, vyvážený vztah exekutivy a legislativy, multipartijní systém, proporční volební systém, koordinované systémy zájmových skupin, federálně-unitární roviny, federální a decentralizovaná vláda, dvě rovnoprávné parlamentní komory, flexibilní ústavy, zákony lze prověřovat prostřednictvím ústavních soudů a nezávislá banka.“²²

²⁰ ŠLACHTA, M. *Švýcarsko v historii a dnes*. Lidé a země, 1998, č. 10, s. 591.

²¹ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 232.

²² *Jakou demokracii pro nové demokracie* [online]. 2006 [cit. 2010-12-6]. Dostupný z WWW: <[spicatehttp://politologie.blog.cz/0605/miroslav-novak-jakou-demokracii-pro-nove-demokracie](http://politologie.blog.cz/0605/miroslav-novak-jakou-demokracii-pro-nove-demokracie)>.

3.2 Nastínění historicko-politického vývoje Švýcarska

Švýcarsko je jedním z nejvýznamnějších států na republikánské bázi, které existují. Státotvorný proces probíhal zdola nahoru, protože na území kantonů neexistovala trvale přímá centrální moc. Švýcarsko neprodělalo klasickou demokratickou revoluci. Švýcarská konfederace vznikla spojením kantonů Uri, Schwyz a Unterwalden roku 1291. Tyto kantony byly nazývány „Waldstätten = lesní místa“, spojily se v boji proti habsburské nadvládě a tím vznikl Věčný spolek. Kantony Věčného spolku již nechtěly, aby jim Habsburkové vládli. V roce 1318 Věčný spolek porazil Habsburky v bitvě u Morgartenu. Kantony mezi sebou byly provázány pouze vzájemnými smlouvami a v této době ještě neexistovala žádná ústava, která by platila pro celé společenství. Během 14. až 16. století se jako první připojily kantony Zürich, Glarus, Bern a Zug. V další vlně se dále konfederace zvětšila o další čtyři kantony Freiburg, Solothurn, Schaffhausen a Basel.²³

V roce 1513 se společenství rozšířilo o další kantony, které buď dobylo nebo získalo smlouvami. Kantony se jednak zaměřily na zemědělskou výrobu, jednak vydělávaly z pronájmu svých vojáků. Ve společenství se občané nemohli žít pouze zemědělskou výrobou, proto pronajímali své muže, ze kterých plynul zisk. Ve svém největším rozmachu pronajímalo Švýcarsko až 70 000 mužů. Tím vzniklo žolděřství, jenž ve Švýcarsku má svůj historický vývoj. I když Švýcarsko bylo uznáno Vestfálským mírem 1648 za nezávislé, dále pronajímalo své vojáky. Od roku 1648 začalo provádět politiku neutrality a nevměšování se do jiné politiky. V této zemi probíhalo i přes neutrální politiku mnoho konfliktů spojených zejména s náboženstvím.²⁴

Švýcarsko ztratilo svůj status pouze na krátkou dobu, a to pouze za Francouzské revoluce a napoleonských válek. Toto období se vyznačuje jak ztrátou neutrality, ale také přejmenováním na Helvétskou republiku v roce 1798. Helvétská republika byla založena pouze na právech starých kantonů. Taktéž Francouzská revoluce opět pomohla k rozvoji demokracie ve Švýcarsku. Jako hlavního aktéra můžeme označovat Pestalozziho, který byl významným pedagogem a demokratem. V roce 1798 vzniká mezník neutrality Helvétské republiky tím, že do Švýcarska vnikají francouzská vojska, aby náboženskou revoluci utlumila. Švýcarsko bylo poté prohlášeno za Helvétskou

---

²³ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 234-235.

²⁴ ŠLACHTA, M. *Švýcarsko v historii a dnes*. Lidé a země, 1998, č. 10, s. 591-592.

republiku. Nová ústava, která vstoupila v platnost až v roce 1803, upravuje politický systém a staré kantony. Ústava dále rozšiřuje území o další kantony.²⁵

Na Vídeňské kongresu 20. 3. 1815 Velká Británie, Rusko, Rakousko, Francie, Portugalsko, Prusko, Španělsko a Švédsko uznaly a kolektivně garantovaly trvalou neutralitu Švýcarska, které k ní přistoupilo 27. 5. 1815.

Trvalou neutralitu si Švýcarsko udrželo i v minulosti v krizových situacích a o svůj status nepřišlo. Od roku 1815 je neutrální status garantován státy Evropy, ale také je jimi uznáván.²⁶ Francouzská revoluce dovedla Švýcarsko k tomu, že zesílila revize kantonálních ústav. Lidová shromáždění se scházela pokaždé na jiných místech a demonstrovala. V několika případech i se zbraněmi. Na dvanácti územích byla provedena demokratizace místní ústavy.

V Neuchâtelu vypuklo ozbrojené povstání pod republikánskými hesly, bylo však potlačeno vládními orgány. V roce 1832 se začíná více bojovat za demokratické reformy. Pokročilejší kantony žádaly omezení práv a výsad duchovenstva. Roku 1845 byly uzavřeny hranice sedmi kantonů, kde vládli klerikanti, jednalo se o následující území – Luzern, Uri, Schwyz, Wallis, Unterwalden, Zug a Freiburg. Tato území se spojila ve spolek, který byl nazýván Sonderbund, namířený proti liberálně buržoazní vládě Švýcarského spolku a proti demokratickým formám.²⁷

Po čase se sněm dozvěděl o revolučním spolku Sonderbundu a o jeho vojenských přípravách. Sněm musel zakročit a ukončit další spojování s novými kantony. Důvod byl jednoduchý, Sonderbund nebyl slučitelný s ústavou konfederace. Sněm vybídl takto vzniklé společenství, aby anulovalo dohodu mezi revolučními kantony a aby byly ukončeny přípravy k ozbrojenému boji, který měl skoncovat s politikou klerikálů a reakcionářů a stmelit Švýcarsko v jednotný stát. Dne 21. října 1847 nařídil švýcarský sněm spolkovým vojskům obsadit území vzbouřených kantonů. Dne 3. listopadu 1847 byla vojska Sonderbundu po urputném boji vytlačena ze svých opevněných pozic u Luzernu a samo město bylo obsazeno spolkovou armádou. Obsazením Sonderbundu byla občanská válka ukončena a spolek se rozpadl. Po porážce Sonderbundu byla ústava revidována, Švýcarsko se z volného svazku kantonů spojilo v konfederaci, která byla zakotvena v ústavě a dopomohla k úspěšnému rozvoji v zemi. V Evropě státy nebyly spokojeny s výsledkem tohoto povstání, protože zvítězili radikálové. Státy se snažily do výsledku zasáhnout. V lednu 1848 čtyři státy poslaly

---

²⁵ BOUDYSOVÁ, V. *Dějiny světa 6*. Praha, 1964, s. 71.

²⁶ ŠTURMA, P. a kol. *Smysl neutrality v dnešní Evropě*. Praha, 1998, s. 17.

²⁷ BOUDYSOVÁ, V. *Dějiny světa 6*. Praha, 1964, s. 231.

Švýcarsku nótu, ve které bylo ustanoveno, že nesmí měnit spolkovou smlouvu. Těmito čtyřmi státy byly Rakousko, Prusko, Francie a Rusko. Sněm to ale odmítl. Později se v historii dozvídáme, že toto vítězství radikálů nad klerikály mělo velký mezinárodní význam. V období, kdy bylo Švýcarsko prohlášeno za neutrální stát, se střídá období neutrality diferencované s plnou neutralitou. Od 17. století do 19. století se Švýcarsko nevměšovalo do žádných konfliktů, pouze poskytovalo konfliktním stranám své muže do pronájmu a několikrát nechalo přejít cizí vojska přes své území.²⁸

V roce 1920 se stává Švýcarsko jedním ze zakladatelů Společnosti národů. Švýcarsko se díky Společnosti národů mělo podílet na hospodářských sankcích, v tu dobu, kdy k tomu bylo nuceno, se svého členství vzdalo, protože již bylo známo, že když se bude účastnit těchto sankcí, ohrozí jak své občany, tak i svou neutrální politiku. Tento krok byl velice důležitý, protože nastínil další budoucnost Švýcarska a to hlavně proto, že se ve Švýcarsku začala používat redistributivní politika neutrality, to se potvrdilo po 2. světové válce, kdy si Švýcarsko ustanovilo, že nemůže být členem žádné organizace kolektivní bezpečnosti, pokud nebude zcela vyňato ze sankčních závazků. V roce 1946 OSN odmítlo zařadit neutrální doložku do dohody se Švýcarskem o výsadách a imunitách. Po nějaké době se Švýcarsko stalo jak členem řady odborných organizací, tak od roku 1963 se stalo členem Rady Evropy a v roce 2002 členem OSN.²⁹

Jelikož je Švýcarsko neutrálním státem, neúčastnilo se na světových válkách, zachovává ozbrojenou neutralitu a klidný vývoj země. Dále neutralitě může přičíst i vysoký úspěch v mnoha odvětvích a vysokou životní úroveň občanů této země.³⁰

3.3 Ústava

Do roku 1848, než vznikla první ústava, bylo Švýcarsko pouze svazkem kantonů, který byl opatřen smlouvami mezi jednotlivými kantony. Švýcarsko dostalo novou podobu s federativní strukturou. Spolková ústava od roku 1874 byla přepsána a zásadně pozměněna. Její struktura se změnila a dále také její dílčí obsahové revize byly uskutečněny v roce 1999 v referendu. „Základním stavebním kamenem spolkového uspořádání je federalismus. V mezinárodním srovnání patří Švýcarsko k zemím s nejvíce decentralizovanou vládní strukturou. Švýcarsko se dnes skládá z 20 kantonů

²⁸ BOUDYSOVÁ, V. *Dějiny světa 6*. Praha, 1964, s. 232.

²⁹ ŠTURMA, P. a kol. *Smysl neutrality v dnešní Evropě*. Praha, 1998, s. 18-19.

³⁰ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 235.

a z 6 polokantonů. Každý kanton je samostatná entita a jeho suverenita není odvozena od spolku. Výlučné pravomoci spolku se týkají především zahraniční politiky, zahraničního obchodu, financí, měnové politiky, obrany, energetiky, spotřebitelských daní, sociálního pojištění. Důležité je, že spolku náleží jen ústavou výlučně určené kompetence. Ve druhém oddíle Spolkové ústavy Švýcarska jsou garantována lidská práva – svoboda vyznání a svědomí, právo na manželství, svoboda tisku, projevu a podnikání, ale i povinnosti.³¹

V ústavě je právně položeno, co je švýcarské občanství, čím se švýcarský občan vyznačuje. Švýcarem se člověk stane na základě principu krve. Princip krve je založen na principu, že rodilým Švýcarem se stane pouze dítě, které se narodí jednomu rodiči se státní občanstvím Švýcarska. Občan má právo obce, kantonu i státu. Každý člověk, který má jiné státní příslušenství a usiluje o státní příslušenství Švýcarska, prochází složitým procesem naturalizace. Každý občan má právo podle ústavy na svobodu spolčování a politická práva, která jsou podstatná pro fungování a stabilitu švýcarského politického systému vyznačujícího se silnou kulturní, jazykovou a náboženskou heterogenitou.³²

3.4 Výkonná moc

Nejvyšším orgánem Švýcarské moci je Spolková rada, která obsahuje 7 spolkových radů. Každý spolkový rada spravuje jeden z vládních úřadů. Správních úřadů je sedm: zahraničních věcí, justice a policie, obrany, ochrany obyvatelstva a sportu, financí, národního hospodářství, životního prostředí, dopravy a energetiky. Radové jsou voleni Spolkovým shromážděním, to volí radu tak, aby radové odpovídali reprezentaci jazykové menšiny podle „magické formule“, která byla upravena v roce 2003. Dále ve výkonné moci je důležitý spolkový prezident, který je volen pouze na jeden rok. Tento spolkový prezident je vybírán Spolkovým shromážděním a je vybírán ze Spolkové rady. Prezident je formální hlavou státu, ale pouze navenek plní funkci reprezentanta státu.³³ Pro rok 2011 byla zvolena jako spolková prezidentka sociální demokratka Micheline Calmy-Reyová.³⁴

³¹ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 236.

³² DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 235-236.

³³ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 237-238.

³⁴ SEEMAN, R. *Švýcarsko zvolilo prezidenta na rok 2011* [online]. 2010 [2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/richard-seemann-svycarsko-zvolilo-prezidenta-na-rok-2011--823359>.

3.5 Zákonodárna moc

Zákonodárnou moc ve Švýcarsku vykonává Národní shromáždění. Národní shromáždění je rozděleno na dvě komory. Tyto komory mají rovnocennou sílu. Národní shromáždění se dělí na Národní radu, která se skládá z 200 poslanců, a Stavovskou radu, která se skládá ze 46 poslanců.³⁵

V zákonodárném procesu je zohledněno hlavně hlasovací právo lidu. Kantony působí přímo na legislativu, protože zde funguje Stavovská rada. Stavovská rada reprezentuje zájmy kantonů. Zájmy kantonů Stavovská rada obhajuje před Národní radou. Národní rada, ale i Stavovská rada má v dispozici nástroj parlamentní iniciativy, což jim umožňuje navrhnout zákony. Tyto dvě komory též můžou navrhnout změny ústavy bez účasti vlády.³⁶

Parlament zasedá čtyřikrát ročně. Členové Národní rady tuto pozici vykonávají jako vedlejší činnost, za kterou dostávají přiměřené ohodnocení. Přitom každý člen Národní rady má hlavní pracovní poměr jinde. V ústavním právu konfederace neexistuje vyslovení o důvěře vlády, proto je prakticky nesaditelná. Postavení švýcarského poslance odpovídá svobodnému mandátu. Spolkové shromáždění obou komor zasedá při nové volbě Spolkové rady. Spolkové shromáždění dále volí soudce, kancléře, který vede úřad vlády, a generály. Shromáždění kontroluje Spolkovou radu a schvaluje rozpočet. Parlament tedy primárně neslouží jako tribuna, ale jako orgán, který se zabývá konkrétními problémy.³⁷

3.6 Kantony

Švýcarsko má celkem 26 kantonů. Kantony se dělí na 20 kantonů a 6 polokantonů. Kantony a obce jsou velkou měrou autonomní.³⁸

Každý kanton má různou rozlohu a různý počet obyvatel. Kantony tedy vznikly na historickém principu. Kantony mají různé jazykové složení, což je pro švýcarské kantony typické, na jihozápadě a západě francouzsky mluvící, na jihu italsky,

---

³⁵ *Politics* [online]. 2010 [2011-04-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/rep/eur/vcze/infoch/chpoli.html>>.

³⁶ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 239-240.

³⁷ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 239-240.

³⁸ *Politics* [online]. 2010 [2011-04-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/rep/eur/vcze/infoch/chpoli.html>>.

na východě je retorománský kanton Graubünden a na severu a v geografickém středu země jsou převážně německy mluvící kantony.

Všechny kantony mají vlastní ústavu a vyznačují se specifickou strukturou od spolku. Dále mají vlastní zákonodárnou a soudní pravomoc, která není odvozená od spolku. Kantony jsou povinny předkládat ústavy ke schválení Spolkovému shromáždění, některé kantonální zákony musí odsouhlasit vláda. Vláda ale má jen určité kompetence vůči kantonálním zákonům, a to zkontrolovat pouze, zda jsou navrhované zákony v souladu se spolkovými zákony. Vláda kantonů se skládá z pěti až sedmi členů a ti jsou voleni přímo občany. Tato volba přispívá k častým změnám ve vládě. Několik nejmenších kantonů si zachovává dodnes institut veřejného každoročního shromáždění. Dále kromě kantonů jsou ve Švýcarsku také důležité obce, těm náleží vysoký stupeň autonomie. Kantony nesmí zasahovat do práva obcí se slučovat. Obce mají vlastní peníze z obecních daní z příjmů a z poplatků. Větší obce spravují přímo volené obecní vlády podporované obecními parlamenty, v malých obcích nahrazuje lidové shromáždění parlament.³⁹

3.7 Švýcarská ekonomika

Dalším významným hlediskem, které je neutrální politikou státu ovlivňováno, je švýcarská ekonomika, která je důležitá i pro další státy Evropy. Švýcarská ekonomika závisí na zahraničním obchodě, dále je zapojena do finančních úvěrových vztahů. Švýcarské zapojení do mezinárodní ekonomiky je v oblasti zemědělství, veřejných a bankovních služeb.⁴⁰

Švýcarská ekonomika je v současnosti ekonomikou duální, to znamená, že ve Švýcarsku vedle sebe působí nadnárodní firmy v oblasti bankovníctví a farmacie a firmy orientované na domácí trh. Tyto skutečnosti se odráží na struktuře HDP.⁴¹

„Švýcarsko používá přístup otevřené ekonomiky s důrazem na export, a to v oblastech obchodu se zbožím, službami a kapitálem. Švýcarskou ekonomiku charakterizuje převaha sektoru služeb nad průmyslovým a primárním sektorem. Švýcarsko trpí malou otevřeností a segmentací trhu, protože zde není dostatečná legislativa ke změnám ve věci demonopolizace vnitřního trhu. Důsledkem

³⁹ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha, 2008, s. 248-249.

⁴⁰ *Švýcarsko ekonomická charakteristika země* [online]. 2010 [2010-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000681/>>.

⁴¹ *Ekonomická charakteristika země* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

demonopolizace je nedostatek konkurence na domácím trhu, dalším důsledkem je cenová úroveň ve Švýcarsku, která je vyšší než v členských zemích Evropské unie.“⁴²

Ke švýcarské ekonomice patří hlavně bankovníctví. Švýcarsko má jeden z nejvyspělejších bankovních systémů. Bankovníctví patří k nejúspěšnějšímu odvětví národního hospodářství. Tento obor je proslulý svou seriózností, kvalitou a dodržováním bankovního tajemství. Tyto perfektní služby zasloužily vklady z celého světa pro Švýcarsko. Snaha švýcarské vlády docílit příznivějšího obrazu a systému bankovníctví vedla k uzavírání nových bilaterálních mezistátních smluv, ve kterých je zakotven i princip výměny tajných finančních informací.⁴³

3.8 Shrnutí

Švýcarsko je z historického hlediska zemí klidu, míru, bezpečí a kapitálu. Švýcarská konfederace vznikla spojením kantonu Uri, Schwyz a Unterwalden v roce 1291. Během 14. až 16. století se ke Švýcarské konfederaci připojily další kantony. V roce 1648 Vestfálským mírem byla uznána nezávislost. Švýcarsko se stalo trvale neutrálním státem roku 1815, kdy byla neutralita Švýcarska deklarována mezinárodní smlouvou na Vídeňském kongresu.

Neutrální území Švýcarska bylo nejvíce důležité za druhé světové války. V roce 1945 se ve Švýcarsku usídlilo OSN. Švýcarsko si nadále drží svůj neutrální statut a dodnes se nestalo členskou zemí mnohých nadnárodních organizací, jejichž členství by porušovalo principy neutrality. Švýcarsko se stalo členem Rady Evropy v roce 1963, toto členství však neporušuje neutrální politiku vzhledem k zaměření organizace. Od roku 2002 se Švýcarsko stalo i členem OSN.

Výkonnou moc ve Švýcarsku vykonává Spolková rada a prezident. Spolková rada obsahuje sedm spolkových radů. Prezident Švýcarské konfederace plní funkci reprezentanta státu a je volen na roční funkční období. Pro rok 2011 byla zvolena jako prezidentka sociální demokratka Micheline Calmy-Reyová. Moc zákonodárnou vykonává Národní shromáždění, které je rozděleno na Stavovskou radu a Národní radu. Tyto obě komory jsou si rovné. Stavovská rada reprezentuje zájmy kantonů, Švýcarská konfederace se skládá z 20 kantonů a 6 polokantonů. Všechny kantony mají svou vlastní ústavu.

---

⁴²Švýcarsko ekonomická charakteristika země [online]. 2010 [2010-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000681/>>.

⁴³Švýcarsko ekonomická charakteristika země [online]. 2010 [2010-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000681/>>.

Dalším významným hlediskem je švýcarská ekonomika, která je ovlivňována neutrální politikou. Švýcarsko je závislé na zahraničním obchodu. Nejvíce obchoduje s Evropskou unií.

Tato část bakalářské práce zhodnotila neutralitu Švýcarska a analyzovala její historická východiska. Dále popsala fungování státu z hlediska výkonné a zákonodárné moci. Další část bakalářské práce bude srovnávat principy švýcarské neutrality s rakouskou.

4 Srovnání švýcarské a rakouské neutrality

V této části nastíníme stručnou politickou situaci v Rakousku. Analyzujeme historii Rakouska, kterou potřebujeme k tomu, abychom mohli dále porovnat rakouskou a švýcarskou neutrální politiku.

4.1 Rakousko

Rakouský politický systém, který se začal vyvíjet za Rakouska-Uherska, dodnes obsahuje jeho politickou kulturu. Ke dni 29. října 1918 Rakousko vyhláší svou nezávislost pod názvem Německé Rakousko. V den, kdy abdikuje císař Karel, vzniká nové zřízení - republika. Po první světové válce se chtělo Rakousko připojit k Německé říši, protože chtělo zmírnit ekonomické následky války, to se ale nestalo. Politická moc byla soustředována mezi dvě hlavní strany, a to marxisticky orientované socialisty a konzervativní politiky, kteří se vyznačovali polofašistickou a klerikální orientací. Válka mezi oběma stranami vyústila téměř v občanskou válku a výsledkem bylo porážení levice. Po druhé světové válce vzniká druhá republika, která přebírá ústavní rysy z první republiky.⁴⁴

4.2 Historické nastínění politického vývoje Rakouska

Samostatné Rakousko vzniká rozpadem Habsburské monarchie. 12.11.1918 byla poprvé vyhlášena v dějinách první republika Německé Rakousko. Tento název vyplývá z historického hlediska z toho, že Rakousko bylo závislé na Německu.⁴⁵

První volby se konaly 16. února 1919, po nichž bylo poprvé sestaveno Národní shromáždění. Tyto volby proběhly podle proporčního přepočítávání hlasů. První zasedání Národního shromáždění se konalo v březnu téhož roku ve Vídni, zde byla zvolena koaliční vláda, jejímiž členy byli sociální demokraté a dále také křesťanští sociálové, jako první občan Rakouska se mohl chlubit prezidentským křeslem Franz Dinghofer. Ze začátku se skládalo Rakousko z osmi spolkových zemí a v roce 1922 přibyla další spolková země Vídeň.⁴⁶

---

⁴⁴ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 173-174.

⁴⁵ HLOUŠEK, V., SYCHRA Z. *Rakousko v Evropské a středoevropské politice*. Brno, 2004, s. 9.

⁴⁶ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 176-177.

Na konci roku 1919 byla podepsána mezinárodní smlouva o nezávislosti a samostatnosti Rakouska. První republika neustále bojovala o své postavení. Po první světové válce ekonomika utrpěla mnoho ran a v roce 1922 dostala peněžní obnos na zotavení své ekonomiky, upravila vztah ke Společenství národů. Rakousko ihned na to začíná hýbat se svou ekonomikou, aby zachránilo, co se ještě dá, a začíná obchodovat se státy. Nejvýznamnějšími státy, se kterými Rakousko obchodovalo, byly Československo, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, Polsko, Itálie a hlavně Německo, se kterým se snažilo utvořit celní unii, která byla zavrhnuta mezinárodním společenstvím. Rakousko podepsalo v roce 1932 Lausannský protokol, ve kterém se zavázalo, že nebude spojeno s Německem v odvětví politiky či ekonomie, po podpisu dostalo půjčku na spravení ekonomiky, ale nezávislost na Německu byla odsouhlasena, až když padl autoritativní režim a stabilizovala se ekonomika. Německo stále usilovalo o podmanění Rakouska, což vyvrcholilo Anshlussem Rakouska v roce 1938, tedy násilným připojením k Německu, čímž začala vlna okupace. Po druhé světové válce, poté co bylo Rakousko osvobozeno Rudou armádou, vyhlašuje nezávislost.⁴⁷

V roce 1945 bylo Rakousko rozděleno do čtyř okupačních zón - britská zóna, americká zóna, francouzská zóna a sovětská zóna. Ještě v roce 1945 se konala znovu jednání o budoucnosti Rakouska a poprvé se sešli leadeři spolkových zemí. Zanedlouho začala v Rakousku spojenecká rada dohlížet na okupované území. V druhé republice byla nastolena Rennerova vláda, která měla za hlavní úkol připravit nové volby. Do voleb kandidovali tři strany - Socialistická strana, Rakouská lidová strana a Komunistická strana. Ve volbách zvítězila Rakouská lidová strana. V druhé republice se stal prvním prezidentem Karl Renner. Nezávislá Rakouská republika byla úplně uznána až v roce 1955, kdy čtyři velmoci, které okupovaly Rakousko, nový stát uznaly a stáhly se. Druhá republika se hlásila k politickým principům z první republiky.⁴⁸

Roku 1955 také Rakousko vyhlašuje trvalou neutralitu, k tomuto kroku museli jet hlavní političtí činitelé Rakouska až do Moskvy, kde podepsali smlouvu, ale museli dodržet podmínku, že neutralita bude definována podle neutrality Švýcarska. Rakousko se tímto zavázalo, že pokud vznikne válečný konflikt, nebude se v něm angažovat nebo že samo nesmí vyvolat válečný konflikt.

Rakousko se stalo členem OSN taktéž roku 1955. Švýcarsko však odmítlo členství v této organizaci, protože členství v OSN narušovalo jeho neutrální politiku. Rakousko své členství obhajovalo tím, že OSN se hlavně angažuje v policejních

---

⁴⁷ HLOUŠEK, V., SYCHRA Z. *Rakousko v Evropské a středoevropské politice*. Brno, 2004, s. 10-11.

⁴⁸ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 178-179.

aktivitách, které nejsou stejné jako válečný konflikt. Později bylo prohlášeno, že doopravdy OSN trvalou neutralitu nepoškozují, naopak Rakousko se mohlo začít rozvíjet v odvětví diplomacie. Dále se objevila řada problémů s ekonomikou, jednalo se o problém obchodu s válčícími zeměmi versus ekonomická neutralita. Po čase přichází další problém, jelikož bylo Rakousko členem OSN a OSN uvalilo embargo na Irák, přičemž tento další důležitý krok by ohrozil neutralitu. Rakousko si to uvědomilo, a proto od tohoto problému odstoupilo vzhledem ke své trvalé neutralitě. Později upustilo od ekonomické neutrality, a to díky členství v Evropské unii, ale také kvůli sankcím vůči Jugoslávii.

Rakouská neutralita nebyla zpochybněna v době studené války, ale velký význam jí nepřikládalo ani NATO, ani Varšavský pakt, protože Rakousko se mělo stát územím, na němž měly být prováděny vojenské operace. Po roce 1989 se neutralita omezila na jediný znak neutrálního státu, a sice pouze ve vojenské činnosti. Tato země se stala členem Evropské unie, účastnila se akce Partnerství pro mír a zaujala postoj ve Společné zahraniční politice. Tato členství sice nejsou úplně v rozporu s neutrální politikou, ale pokud bude Rakousko i nadále pokračovat v tomto rázu, s trvalou neutralitou to nebude slučitelné. Rakousko si uvědomuje, že Evropská unie nemá žádný nástroj kolektivní bezpečnosti, takže také přemýšlelo o vstupu do NATO, ale členství v NATO již doopravdy není slučitelné s neutrální politikou, takže toto téma ani v nejbližší době nebude pro rakouskou politiku důležité.⁴⁹

4.3 Ústava

Právním základem současné Rakouské republiky je spolková ústava z roku 1955, protože téhož roku byl přijat ústavní zákon o neutralitě země. Tato ústava z roku 1955 doplňuje ústavu z roku 1920.⁵⁰

V ústavě je zapsáno devět spolkových zemí. Hlavním městem Rakouska je Vídeň. Rakousko je založeno na federalismu. Rakousko se zavazuje národní obranou, jejím úkolem je nezávislost a nedotknutelnost federálního území. Hlavním úkolem je udržet a bránit trvalou neutralitu a demokratické svobody obyvatel před útoky zvenčí. Každý muž v Rakousku je odpovědný za vojenskou službu. Podle ústavy všechna moc vychází z práva lidu. Lidé, kteří se usídlí v této spolkové republice, jsou většinou i její občané. Všichni občané jsou si před zákonem rovni. Ústava nepřipouští diskriminaci

⁴⁹ HLOUŠEK, V., SYCHRA Z. *Rakousko v Evropské a střeoevropské politice*. Brno, 2004, s. 13-15.

⁵⁰ *Rakousko: vnitropolitická charakteristika* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rakousko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000794/>>.

podle barvy pleti a podle pohlaví ani podle zdravotního postižení. Rovnost práva mají ženy i muži stejné.⁵¹

4.4 Výkonná moc

K jedné z nejdůležitějších funkcí výkonné moci patří v Rakousku funkce prezidenta. Mezi jeho pravomoci patří svolávání zasedání Národní rady a ukončování jejího funkčního období. Prezident jmenuje kancléře a navrhuje členy vlády. Mezi další úkoly patří činnost reprezentovat Rakouskou republiku navenek. V této zemi, jako v mnoha dalších, je prezident vrchním velitelem ozbrojených sil. Prezident je volen na šest let a může být zvolen pouze dvakrát. „Od 8. července 2004 je rakouským prezidentem Heinz Fischer, který ve druhém kole volby zvítězil nad bývalou eurokomisařkou pro vnější vztahy a evropskou politiku sousedství Benitou Ferrero-Waldner. V roce 2010 byl znovu zvolen na druhé funkční období, které by mělo trvat do roku 2016.“⁵²

Další důležitou postavou výkonné moci je kancléř se svým kabinetem. Nyní je jmenován kancléřem Werner Faymann. Kancléř disponuje veškerou výkonnou mocí. Kancléř má pravomoc jmenovat členy vlády, respektive navrhopvat je. Každý ministr se zodpovídá ze svého jednání radě a patří sem dále i jednotlivá ministerstva. Pokud jedná vláda, hlasovací právo mají pouze ministři. Současná vláda se skládá z pěti politických stran – SPÖ (Socialně demokratická strana Rakouska), ÖVP (Rakouská lidová strana), FPÖ (Svobodná strana Rakouska), BZÖ (Spojenectví pro budoucnost Rakouska) a Grüne (Zelení).⁵³

4.5 Zákonodárná moc

V zákonodárné moci jsou dva důležité orgány - Národní rada, která je hlavním legislativním orgánem, a dále Spolková rada. Rakouský parlament je většinou charakterizován v odborných literaturách jako dvoukomorový. Ale podle Rakouské ústavy se můžeme také domnívat, že je jednokomorový.⁵⁴

---

⁵¹ *Bundes-Verfassungsgesetz* [online]. 2008 [2011-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.verfassungen.de/at/indexheute.htm>>.

⁵² *Rakousko* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/381/sekce/politicky-system-rakouska/>>.

⁵³ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 180-182.

⁵⁴ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 183.

Národní radu tu tvoří poslanci a jejich počet je 183. Jejich volební období je nyní 5 let a jsou voleni proporčním volebním systémem. Národní rada je rozhodujícím legislativním orgánem, může tedy schvalovat jak zákony, tak ústavní zákony. U těchto schvalování musí být však dodržen rozhodující počet. Národní rada může být rozpuštěna buď s nadcházejícími volbami, nebo když tak sama rozhodne. Zákony mohou navrhovat buď vláda, nebo samostatní poslanci nebo výbory. Hlavními leadery Národní rady jsou tři předsedové, kteří jsou vybráni ze tří vítězných stran.⁵⁵

Spolkovou radu tvoří zástupci všech devíti spolkových zemí. Jejich počet se vypočítává podle počtu obyvatel ve spolkových republikách a je přímo úměrný. I tento počet je omezen ústavou, která stanovuje pravidlo, že republika s nejvyšším počtem obyvatel může mít 12 poslanců a spolková země s nejnižším počtem obyvatel může mít jen tři poslance. V současné době je ve Spolkové radě 62 poslanců. Spolková rada je volena nepřímo zemskými sněmy. Z tohoto vyplývá, že volební období je závislé na obdobích jednotlivých sněmů. Poslanec, který byl ale zvolen sněmem, nemůže být odvolán do skončení období. Spolková rada by měla reprezentovat zájmy občanů, ale skutečnost je taková, že brání zájmy svých stran. Má minimální rozhodování v legislativním procesu, může pouze vznášet námitky proti přijatým zákonům. Spolková rada má právo suspenzivního veto, ale není nikde psáno, že by se obrátila proti Národní radě, která je hlavním orgánem legislativního procesu.⁵⁶

4.6 Spolkové uspořádání

Rakouská republika se skládá z devíti spolkových zemí - Vídně, Dolních Rakous, Horních Rakous, Štýrska, Tyrolska, Korutan, Salzburska, Vorarlberska a Burgenland.⁵⁷

Každá z nich vlastní svůj zákonodárný orgán, což je Zemský sněm. V čele každé země je zemský hejtman, kterého si volí Zemský sněm každé země. V Dolních a Horních Rakousích, Štýrsku, Korutanech a Burgenlandu je proporcionální volební systém. Zemské sněmy jsou orientovány jak na problém své spolkové země, tak i na Spolkovou radu. Kompetence zemských vlád se ale stále rozšiřují, ale i přesto stále hlavní vliv má Spolková rada. Každá země může napadnout opatření, která jsou v rozporu s jejich ústavou. Dalším administrativním stupněm jsou hejtmanství, která se

⁵⁵ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 183-185.

⁵⁶ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 185-186.

⁵⁷ *Rakousko* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/381/sekce/politicky-system-rakouska/>>.

podřizují zemským vládám. Dalším stupněm jsou obce, které jsou nezávislé, ale jen pokud se věnují otázkám svého území. Hlavním funkcionářem ve městě je obecní rada a ve střediskových obcích a vesnicích starosta.⁵⁸

4.7 Shrnutí

Rakousko vyhláší svou nezávislost v roce 1918 pod názvem Německé Rakousko, tento název vyplývá z historie, protože Rakousko bylo závislé na Německu. Na konci roku 1919 byla podepsána mezinárodní smlouva o nezávislosti. Po první světové válce rakouská ekonomika utrpěla mnoho ran, proto podepisuje v roce 1932 Lausannský protokol, ve kterém se zavázala, že Rakousko nebude spojeno s Německem. Po podepsání dostalo Rakousko půjčku na zotavení ekonomiky. Před druhou světovou válkou bylo násilně připojeno k Německu. Po válce bylo pak osvobozeno Rudou armádou. Nezávislá Rakouská republika byla úplně uznána za neutrální stát až v roce 1955, téhož roku se stává právoplatným členem OSN, tato organizace svým charakterem neporušuje neutrální politiku. Po roce 1989 Rakousko omezilo neutrální politiku jen na jeden znak neutrálního státu, a sice pouze ve vojenské činnosti. V roce 1995 se stalo členem Evropské unie, jehož slučitelnost s neutrální politikou je značně diskutabilní.

Rakousko je podobné Švýcarsku svým federativním státním zřízením, přijetím trvalé neutrality v roce 1955 na základě mezinárodní smlouvy a také tím, že svou neutralitu má zakotvenou v ústavě.

Rakousko je v této době velice odlišné od Švýcarska. Rakousko porušilo principy neutrální politiky, protože členství v Evropské unii se neslučuje s neutrální politikou a je zde mnoho rozdílů. Jedním z hlavních rozdílů je ten, že Švýcarsko mělo ozbrojenou neutralitu, ale Rakousko nikoli. Rakousko se aktivně angažuje do konfliktů mezi státy, zatímco Švýcarsko nikoli, jen poskytuje své území k mírovým konferencím.

Další část práce bude analyzovat vztah Švýcarska k mezinárodním organizacím a státům Evropy. Bude nastíněn politický i obchodní vztah s jednotlivými organizacemi a s Lichtenštejnskem a Českou republikou.

---

⁵⁸ ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha, 2009, s. 190.

Tabulka: Porovnání politického systému Švýcarska a Rakouska

	Švýcarsko	Rakousko
státní zřízení	federativní stát	federativní stát
části země	20 kantonů a 6 polokantonů	8 spolkových zemí a Vídeň se statutem spolkové země
samostatný stát od roku	1648	1918
typ neutrality	trvalá neutralita	trvalá neutralita
přijmutí neutrality	1815	1955
výkonná moc	Spolkový prezident a Spolková rada	prezident a kancléř se svým kabinetem
zákonodárná moc	Národní rada a Spolkové shromáždění	Národní rada a Spolková rada
hlavní legislativní orgán	Národní rada a Spolkové shromáždění	Národní rada
parlament	dvoukomorový	dvoukomorový
uspořádání země	kantony, obce	spolkové země, okresní hejtmanství, obce

Zdroj: vlastní sestavení

5 Spolupráce Švýcarska s jednotlivými organizacemi a se státy Evropy

V této části budeme vyhodnocovat postoje neutrálního Švýcarska k významným mezinárodním organizacím, které mají vliv na politické a hospodářské směřování Evropy. Budeme zjišťovat, zda členství v těchto organizacích (Evropská unie, NATO, OSN) může narušit trvalou neutralitu a jaké jsou postoje Švýcarů vůči těmto organizacím. Dále budeme analyzovat vztah Švýcarska k České republice a Lichtenštejnsku. A v poslední řadě budeme popisovat vize do budoucnosti.

5.1 Evropská unie

Evropská unie vznikla jako společenství, které má spojovat země Evropy a dále vytvářet společnou perspektivu do budoucnosti. Evropská unie dohlíží nad členskými státy a podporuje mír a blahobyt svých obyvatel, svých evropských občanů. Evropská unie může fungovat jako jednotný stát, který uctívá stejné hodnoty a chová se podle určitých pravidel, které jsou zakotvené v Evropské ústavě.

Na členské státy je Evropskou unií nahlíženo jako na jednotlivce. Každý stát má svou národní identitu, která je zakotvena v ústavě každé členské země. Evropská unie bere na vědomí ústavu každé země a respektuje zákony členských zemí, které souvisí s celistvostí a udržením veřejného pořádku. Každý členský stát se snaží vyhovět v plnění závazků, které jsou zakotveny v ústavě nebo se odvíjejí od činnosti orgánů Evropské unie. Občané každého členského státu jsou také členy EU podle ústavy. Občané EU mají právo se volně pohybovat a pobývat v členských státech. Každý občan Unie má právo svobodně volit do Evropského parlamentu.⁵⁹

Evropskou unii tvoří pět jejích institucí, a to Evropský parlament, Evropská rada, Rada ministrů, Evropská komise a Soudní dvůr Evropské unie.

Již v dávné historii hlavy států přemýšlely o sjednocování států Evropy. Tato myšlenka vznikla po druhé světové válce, kdy většina zemí byla v kritickém stavu politicky i hospodářsky. Myšlenka sjednocení se promítla do vzniku Rady Evropy. V Radě Evropy bylo zakotveno Poradní shromáždění, které vzniklo v roce 1949 a bylo tvořeno delegáty národních parlamentů. V roce 1951 bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli, hlavním orgánem ESUO bylo Společné shromáždění, které

---

⁵⁹ FONTELLES, J., B. *Evropská ústava*. Lucemburk, 2005, s. 13 – 20.

později bylo přejmenováno na Evropský parlament. První volby do Evropského parlamentu se uskutečnily v roce 1979 a to v tehdejších devíti členských zemích. Hlavním návrhem Evropského parlamentu bylo založit Evropskou unii.⁶⁰

5.1.1 Švýcarský vztah k Evropské unii

Evropská unie má 27 členských zemí, mezi tyto členy nepatří Švýcarsko, které by ale EU ráda zapojila do svých struktur, a to z mnoha důvodů. Těmito důvody jsou nejen poloha, která je velice důležitá, protože tato země je umístěná ve středu Evropy, ale také vyspělá odvětví v průmyslu a výzkumu.⁶¹

Švýcarsko chtělo vstoupit do EU roku 1992, ale švýcarský lid hlasoval proti. V referendu v roce 1992 tedy Švýčari odmítli vstup do EU. Švýcarská konfederace se tedy nestala právoplatným členem EU, ale s EU stále jedná o vzájemných dohodách. Dohody byly položeny v sedmi odvětvích: volný pohyb pracovních sil, zemědělství, nákladní doprava, letecká doprava, výzkum, veřejné zakázky a obchodní bariéry. Prostřednictvím těchto dohod se může Švýcarsko vyjadřovat k otázkám v těchto odvětvích, ale již se ho netýkají otázky jiné, které jsou určeny pouze členskými zeměmi.⁶²

Vstup Švýcarska do Schengenského prostoru byl jedním z důležitých kroků pro Evropskou unii a Švýcarsko. Od 12. prosince 2008 Schengen tvoří 22 členských států EU a 3 nečlenské státy. Švýcarsko, které je nečlenským státem EU, se také stalo členem Schengenského prostoru, a to dne 12. prosince 2008. Ve stejný den, kdy se Švýcarsko přidalo k dalším evropským státům, ihned zrušilo kontroly osob na pozemních hranicích, ale celní kontroly zboží i nadále zůstaly.⁶³

Švýcarsko má pro Unii význam obchodní, je druhým nejdůležitějším obchodujícím státem s EU, hned po USA a daleko za Švýcarskem je Čína. Švýcarsko je také důležitým obchodním partnerem pro EU, protože dovoz z EU činí 80% a vývoz 60%. Do Švýcarska jsou dováženy stroje a přepravná zařízení, na druhém místě jsou průmyslové výrobky a chemikálie, ze Švýcarska je exportováno zboží stejné jako

⁶⁰ WEIDENFELD, W., WESSELS, W. *Evropská unie od A až po Z*. Praha, 1995, s. 9-15.

⁶¹ *Europäische Union* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.eda.admin.ch/eda/de/home/topics/eu/eu.html>>.

⁶² ŠEDIVÝ J. *Diplomacie je umění kompromisu*. Praha, 2009, s. 215-216.

⁶³ *Co je to Schengen* [online]. 2011 [2011-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/300/435/clanek/co-je-schengen/>>.

importované, ale jiného druhu. Tato zem nemá vlastní automobilový průmysl, takže jsou dovážena auta a jedním z hlavních dovozců je i ČR.⁶⁴

Švýcarsko udržuje velice blízké vztahy s EU na politické, hospodářské a kulturní úrovni. Tyto vztahy jsou podloženy mnoha dvoustrannými smlouvami, které jsou velice důležité, díky nim může Švýcarsko například vyvážet své výrobky a naopak.⁶⁵

Hlavní smlouva, o kterou EU bojovalo, se týkala podmínek v dopravě. V těchto podmínkách byla nejdůležitější kamiónová doprava. Švýcaři vyšli vstříc Evropské unii a povolili průjezd. Švýcarsko díky Unii získalo plno výhod v odvětví výzkumu a Švýcaři se mohou účastnit vědeckých týmů, a to jak technických, tak i například lékařských v rámci EU.⁶⁶

Švýcarsko o vstupu do Evropské unie zatím nepřemýšlí, v hlavách obyvatel je zakódována neutralita, jako postoj na politické scéně, a proto Švýcaři nesouhlasí se vstupem. Před vstupem do Evropské unie by Švýcarsko muselo splňovat tři podmínky:

1. Švýcarsko by se muselo vzdát svého federativního systému.
2. Švýcarsko by se muselo buď vzdát nebo přizpůsobit znaky přímé demokracie.
3. Švýcarsko by se muselo vzdát svého neutrálního statutu.

Proto je nemyslitelné pro Švýcarsko a jeho obyvatele stát se právoplatným členem Evropské unie.

5.2 OSN

V letech 1814 – 1815 na Vídeňském kongresu vytvořilo Rakousko, Británie, Francie, Prusko a Rusko mírový systém, který se stal základem pro vznik mezinárodní mírové organizace OSN, která vznikla v roce 1945. OSN je tvořena 191 státy a z toho 5 z nich má stále místo v Radě bezpečnosti OSN: Velká Británie, Francie, Čínská lidová republika, Rusko a USA, která tvoří jádro globálního bezpečnostního systému.⁶⁷

---

⁶⁴ *Switzerland* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/switzerland/>>.

⁶⁵ *Europäische Union* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.eda.admin.ch/eda/de/home/topics/eu/eu.html>>.

⁶⁶ ŠEDIVÝ J. *Diplomacie je umění kompromisu*. Praha, 2009, s. 222.

⁶⁷ KENNEDY, P. *Parlament světa*. Praha, 2009, s. 57-61.

Během prvních 40 let Rada bezpečnosti zjistila, že má své opodstatnění na světové scéně. Rada bezpečnosti se angažovala v mnoha krizových situacích a to např. Korea, Sues, Berlín, Kongo, Arabsko – Izraelský konflikt atd.⁶⁸

OSN má své vojenské a ekonomické úkoly, podle vlastní charty, těmto úkolům se říká tvrdé. Dále má i své měkké úkoly, jimiž jsou myšleny programy na podporu žen a dětí, mezinárodního veřejného zdravotnictví, populačních problémů aj. OSN se rovněž stará o životní prostředí, kulturní památky rozvíjení kulturní diverzity. Jednotlivé cíle vykonávají podorganizace OSN – UNESCO, UNICEF a Populační komise OSN. Díky rozvíjení aktivní a pozitivní politiky nevstupují státy do válečného konfliktu a angažují se v humanitární pomoci.⁶⁹

Členské státy řeší závažné otázky a hlavně pomáhají rozvojovým zemím. V OSN je velký tlak na absenci hospodářské a politické moci. Prostředky pro akce, které provádí, čerpá z členských příspěvků. Významnou pravomocí, která je dána OSN, je ukládání sankcí útočníkovi, které mají spíše charakter doporučení. OSN tedy může státům pouze doporučit chování, ale ne nakázat.

5.2.1 OSN a Švýcarská konfederace

Švýcarsko se stalo v září 2002 členem OSN. Po mnohaletém váhání se Švýcaři rozhodli překonat mezinárodněpolitický anachronismus. V historicky významném hlasování schválili většinou 54,6 % v referendu, dne 3. 3. 2002 přístup Švýcarska k OSN. Švýcarsko se však dlouhá léta personálně a materiálně zúčastňuje zprostředkovatelských, pozorovatelských a humanitárních akcí OSN v krizových oblastech.⁷⁰

Vztah Švýcarska k OSN je poměrně výjimečný, Švýcarsko jako jedna z mála zemí nevstoupila do OSN hned po 2. světové válce. V této zemi v roce 1986 proběhlo referendum o vstupu a většina obyvatelstva se v této otázce vyjádřila jasně proti vstupu. Od té doby dlouho Švýcaři nepřemýšleli o vstupu, až v roce 2002, kdy se pro vstup vyjádřila více, jak polovina obyvatel a Švýcarsko se stalo právoplatným členem OSN. Důvody pro vstup do OSN byly celkem závažné, vstup do OSN měl být jakousi přípravou země pro vstup do EU, OSN je pro Švýcarsko totiž jednou z nejdůležitějších organizací v Evropě. Švýcarsko bylo znevýhodňováno jako nečlen OSN, když se

⁶⁸ KENNEDY, P. *Parlament světa*. Praha, 2009, s. 61-62.

⁶⁹ KENNEDY, P. *Parlament světa*. Praha, 2009, s. 139-140.

⁷⁰ *Švýcarsko: Zahraničně-politická orientace* [online]. 2011 [2011-02-16] Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/>>.

jednalo o otázkách, které na Švýcarsko svým způsobem také doléhaly. Švýcaři se nemohli vyjadřovat v mnohých otázkách, což bylo jedním z argumentů pro vstup.⁷¹

švýcarsko podléhalo velkému tlaku na svůj vstup do OSN, protože bylo jedním z deseti nejdůležitějších finančních partnerů OSN. Dalším důvodem bylo, že druhým sídlem OSN se stalo právě Švýcarsko, které nebylo členem OSN. OSN neohrožuje Švýcarskou neutralitu, protože je to globální sdružení.

5.3 NATO

NATO není nadnárodní organizací, je pouze mezinárodní aliancí obranné povahy čítající 16 nezávislých a suverénních států. Hlavním orgánem NATO je Vysoký výbor pro studium plánů pomoci a civilní obrany.⁷²

Hlavním cílem NATO je zaručit svobodu a bezpečnost všech svých členů vojenskými prostředky v souladu se zásadami charty OSN. V roce 1991, kdy se sešly hlavy států a vlád aliance, bylo opět potvrzeno, že hlavním cílem NATO je trvalý mírový řád v Evropě. Podle Hamelovy zprávy byla definována funkce atlantické organizace, udržet vojenskou moc a pevnou solidaritu. Severoatlantická smlouva udává jistotu členským státům, že při rozpoutání agrese na jejich území bude poskytnuta pomoc.⁷³

Dvanáct států podepsalo 4. dubna 1949 ve Washingtonu (Belgie, Kanada, Dánsko, Spojené státy, Francie, Island, Itálie, Lucembursko, Norsko, Nizozemsko, Portugalsko a Velká Británie) Severoatlantickou smlouvu. Tehdy neutrální státy Finsko, Švýcarsko, Švédsko a Irsko zůstaly mimo Atlantický pakt. NATO čítá od roku 2009 28 členských států.⁷⁴ K 12 zakládajícím státům se v roce 1952 připojilo Řecko, Turecko, o dva roky později pak Spolková republika Německo. Španělsko se stalo členem v roce 1982. NATO jako mezinárodní organizace byla založena Ottawskou konvencí v roce 1951. Severoatlantická smlouva totiž nezakládá NATO, ale pouze určila hlavní orgán, kterým se stala Rada bezpečnosti. Po několika letech jako odpověď na vznik organizace NATO Sovětský svaz se svými satelity založil Varšavský pakt, ten však byl zrušen po pádu komunismu. Současnou jedinou obrannou strukturou Evropy je právě NATO.⁷⁵

---

⁷¹ *Analýza bezpečnostní situace* [online]. 2010 [2011-03-10] Dostupný z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_13872.html>.

⁷² ZARKA, J., C. *NATO*. Praha, 1999, s. 25.

⁷³ ZARKA, J., C. *NATO*. Praha, 1999, s. 25-28.

⁷⁴ *Nato v roce 2009* [online]. 2009 [2011-04-10] Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/751/sekce/aktualni-stav>>.

⁷⁵ ZARKA, J., C. *NATO*. Praha, 1999, s. 13-19.

Z důvodu, aby NATO správně fungovalo, musí členské státy mezi sebou vést dialog. NATO nemůže přikazovat členským státům, jak se v jaké situaci mají zachovat, ale dává pouze doporučení v dané situaci. Záměry organizace musí být odsouhlaseny všemi členy. V roce 1956 založilo NATO Výbor pro nevojenskou spolupráci, ten vytvořili Geatano Martino, Lester Pearson a Harvard Lange - ministři zahraničních věcí z Itálie, Kanady a Ruska. Tito tři ministři zahraničí sepsali Zprávu tří moudrých, která obsahovala rozvíjení konzultace a spolupráce v mnoha oblastech, dále se zabývala posílením spolupráce mezi členskými zeměmi. Jako další vznikl Výbor pro infrastrukturu, který má za úkol financovat zařízení.⁷⁶

5.3.1 NATO a Švýcarská konfederace

„Švýcarsko pokládá NATO za jedinou akceschopnou bezpečnostní a obrannou organizaci v Evropě. Po více než ročním intenzivním jednání se švýcarská vláda rozhodla v říjnu 1996 přistoupit k programu Partnerství pro mír.“⁷⁷

Švýcarsko a NATO je spojeno jedním z nejdůležitějších programů, programem Partnerství pro mír. Švýcarsko s touto organizací spolupracuje v mnoha oblastech, například krizové a manažerské vzdělávání a provoz. Švýcarsko a NATO spolu sdílejí ty nejdůležitější hodnoty = podpora mezinárodního míru, demokracie, lidská práva a práva a svobody státu. Nejdůležitější oblastí spolupráce je v první řadě světový mír, Švýcarsko se v minulosti proto účastnilo operací v Afghánistánu a v Bosně a Hercegovině.⁷⁸

Rámec spolupráce Švýcarska a NATO je každý rok společně projednáván. Švýcarsko se aktivně zapojuje i při pomoci při přírodních katastrofách a také je významnou hostitelskou zemí, protože je dějištěm více než 30 pravidelných kurzů v rámci programu Partnerství pro mír, rozvíjí různé vzdělávací aktivity. Švýcarsko pomáhá paktu NATO s krizovými situacemi, ale v rámci své politické neutrality. První spolupráce s touto organizací proběhla v roce 1995, kdy otevřelo Švýcarsko svůj vzdušný prostor, železniční a silniční síť, aby NATO mohlo vézt realizační síly, které byly odpovědné za Daytonské mírové dohody pro Bosnu a Hercegovinu. Další operace, ve které se Švýcarsko angažovalo, byla v roce 1999 operace v Kosovu. Od února 2004

⁷⁶ ZARKA, J., C. *NATO*. Praha, 1999, s. 19-20.

⁷⁷ *Švýcarsko: Zahraničně-politická orientace* [online]. 2011 [2011-02-16] Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681/>>.

⁷⁸ *NATO's relations with Switzerland* [online]. 2010 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52129.htm>.

do února 2007 se připojil malý počet štábních švýcarských důstojníků k Mezinárodním pomocným bezpečnostním silám v Afghánistánu.⁷⁹

Švýcarská konfederace je velice důležitá pro mír v Evropě, pomáhá řešení konfliktů mezi státy, avšak nikdy se nemůže stát členem NATO, protože tato organizace se neslučuje s její neutrální politikou.

5.4 Rada Evropy

Rada Evropy vznikla na Evropském kongresu v roce 1949 v Haagu, kterého se účastnily politické elity, jež se zasloužily o vznik Rady Evropy. Byla to první politická organizace, která vznikla po druhé světové válce. Hlavním úkolem Rady Evropy je sdružovat státy mezi sebou, a to na základě smluv a dílčích dohod. Rada Evropy nemůže vydávat bezprostředně závazné právní akty. Jednou z nejdůležitějších úmluv Rady Evropy jsou Úmluvy o lidských právech, které byly podepsány roku 1950. Hlavním úkolem této úmluvy je dohlížení nad lidskými právy. Nad splněním této Úmluvy dohlíží Expertní komise. Rada Evropy je důležitou organizací, která buduje evropskou integraci a demokracii.⁸⁰

Tato nadstátní organizace je nejstarší na kontinentu, má 47 členských zemí, z toho 22 evropských členských států. Členské země, které vstoupily do Rady Evropy, se většinou staly členem EU. Sídlo Rady Evropy je situované ve Francii ve Štrasburku. Mezi hlavní cíle Rady Evropy patří ochrana lidských práv a rozvoj celoevropských dohod. Díky těmto hlavním cílům Rady Evropy se stala členem i Švýcarská konfederace. Vstup Švýcarska se uskutečnil 6. května v roce 1963.⁸¹

Švýcarsko se velice aktivně podílí na politice Rady Evropy. Nedávno skončilo předsednictví této země. Rada Evropy neporušuje politiku Švýcarska, protože hlavním úkolem je zachovat lidská práva, národní práva a rozvíjí je.

5.5 Červený kříž a Švýcarská konfederace

Tato organizace je neziskovou mezinárodní organizací, která představuje jednu z největších dobrovolných organizací na světě. Jejím cílem je poskytování humanitární

---

⁷⁹ NATO's relations with Switzerland [online]. 2010 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52129.htm>.

⁸⁰ WEIDENFELD, W., WESSELS, W. *Evropská unie od A až po Z*. Praha, 1995, s. 229-232.

⁸¹ *O radě Evropy* [online]. 2008 [2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=27>.

pomoci v zemích, které jsou postiženy katastrofami, a to jak přírodními (zemětřesení, povodně, tornáda, ohně...), tak i občanskými při válečných konfliktech. Dále pomáhá v zemích, kde obyvatelé nedosahují na základní potřeby.

Tato organizace byla založena ve Švýcarsku. Jejími zakladateli byli občané Švýcarské konfederace, obchodník Henri Dunant, právník Gustave Moynier, váleční lékaři Lous Appian a Theodore Maunoir a velitel švýcarských jednotek generál Henri Difour. Myšlenka na založení takovéto organizace se ale zrodila již v roce 1859 v bitvě u Solferina, která si vyžádala mnoho lidských obětí. Nápad založit organizaci byl realizován následně v roce 1863. Dunat, hlavní zakladatel, se této bitvy osobně účastnil a zde zjistil, jak je důležité zorganizovat humanitární pomoc. Proto se tato myšlenka rozvinula a byl založen Červený kříž, který se řídí zásadami jako je humanita, neutralita, nestrannost, nezávislost, dobrovolnost, jednota a světovost.⁸²

5.6 Švýcarsko ve vztahu k ČR

Mezi Českou republikou a Švýcarskem se vzájemné vztahy vyvíjí spíše v pozitivním směru. Česká republika je významným obchodním partnerem ve střední Evropě. Česká republika je také jednou z významných zemí pro investory Švýcarska. Během komunistické vlády v ČSSR mnoho českých občanů emigrovalo právě do Švýcarska, které si zakládalo na demokratických principech. Tito migrující občané také přispěli ke vztahu mezi Švýcarskem a Českou republikou, protože mnoho švýcarských občanů, kteří se narodili českým rodičům, se zpátky vracejí právě do ČR.⁸³

Ekonomické vztahy, které se vytvářejí neustále mezi Švýcarskem a Českou republikou, můžeme rozdělit do třech základních kategorií: obchod, kapitálové vztahy a investice. V části obchodní Švýcarsko vyváží do České republiky převážně stroje, přístroje a elektroniku, a dále pak farmaceutické výrobky. Naopak Česká republika dovážela do Švýcarska textilie, boty, kovy a chemikálie. Zboží, které je importováno z ČR, musí být kvalitní, aby na švýcarském trhu uspělo. Pokud mluvíme o investicích, tak tyto investice jsou pouze jednostranné, ze Švýcarska do České republiky, nikoli naopak. V roce 1998 bylo Švýcarsko čtvrtým nejdůležitějším investorem pro ČR. Tato

---

⁸² C-D : Červený kříž [online]. 2005 [2011-03-25]. Dostupný z WWW: <www.euroskop.cz/283/sejce/c-d/>.

⁸³ Embassy of Liechtenstein in Berne [online]. 2011 [cit. 2011-03-10] Dostupný z WWW: <www.liechtenstein.li/en/fl-aussenstelle-bern/fl-aussenstelle-bern-bilateral.htm>.

obchodní spojení jsou dána také tím, že v ČR nejsou velké podniky, pouze malé nebo střední, jako je tomu i ve Švýcarsku.⁸⁴

5.7 Švýcarsko ve vztahu k Lichtenštejnsku

Vztah mezi Švýcarskem a Lichtenštejnskem je velice úzký, je to způsobeno tím, že tyto dva státy mají společné hranice. Tento vztah se vyvíjí až od konce první světové války na základě existujících dvoustranných smluv. Nejdůležitějším mezníkem bylo podepsání Celní smlouvy v roce 1923, což má za následek, že na švýcarsko-lichtenštejnských hranicích nejsou prováděny celní kontroly. Další smlouvou, která byla pro tyto dva státy velice důležitá, byla Měnová smlouva, která byla podepsána v roce 1980. Měnová smlouva zavedla použití švýcarského franku v Lichtenštejnsku, který je velice důležitý pro ekonomiku v Lichtenštejnsku. Dále mimo Celní a Měnové smlouvy zde existuje spolupráce v oblasti pohybu osob – přistěhovalecké spolupráce, sociálního zabezpečení, vzdělání, přeshraniční policejní spolupráce atd.⁸⁵

Švýcarsko a Lichtenštejnsko mají jednu hospodářskou politiku. I přesto, že Lichtenštejnsko je samostatné a má svou vlastní vládu. Díky této hospodářské politice existuje možnost pro švýcarské obyvatelstvo pracovat v lichtenštejnských firmách, které vyrábí například lékařské stroje a naopak lichtenštejnské obyvatelstvo dojíždí do práce do Švýcarska.

5.8 Shrnutí

Švýcarsko je neutrální zemí, která se stala členem pouze několika málo mezinárodních organizací, a sice v roce 1963 Rady Evropy a v roce 2002 OSN. Toto členství bylo podmíněno tím, že již v historii se Švýcarsko podílelo na financování OSN a také tím, že OSN má své druhé nejvýznamnější sídlo umístěno právě ve Švýcarsku v Ženevě. Vstup Švýcarska do OSN měl být přípravou pro vstup Švýcarska do Evropské Unie, který je však dosud v referendech Švýcary stále odmítán .

Evropská unie byla založena Maastrichtskou smlouvou v roce 1993. Evropská unie funguje na supranacionální úrovni, a proto se Švýcarsko nemůže stát jejím členem,

---

⁸⁴ ŠEDIVÝ J. *Diplomacie je umění kompromisu*. Praha, 2009, s. 249-251.

⁸⁵ *Embassy of Liechtenstein in Berne* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10] Dostupný z WWW: <www.liechtenstein.li/en/fl-aussenstelle-bern/fl-aussenstelle-bern-bilateral.htm>.

protože by se stalo částí bloku, a to by porušilo neutrální politiku. Švýcarsko vstoupilo v roce 2008 do Schengenského prostoru, což byl jeden z nejdůležitějších kroků mezi Švýcarskem a Evropskou unií. Švýcarsko má pro Unii význam obchodní, je jedním z nejdůležitějších obchodních partnerů. Švýcarsko s Evropskou unií udržuje velice blízké vztahy na hospodářské a kulturní úrovni. Tyto vztahy jsou podloženy mnohostrannými smlouvami. Švýcarsko o vstupu do Evropské unie zatím nepřemýšlí, protože vstupem by Švýcarsku skončila neutrální politika.

NATO není nadnárodní organizací, je pouze aliancí obranné povahy. Švýcarsko NATO považuje za jedinou organizaci, která je důležitá pro mír v Evropě, z tohoto důvodu se aktivně podílí na programu Partnerství pro mír, avšak členství odmítá. Švýcarsko se snaží udržovat v Evropě mír a svou zemi pouze propůjčuje mírovým jednáním.

Švýcarsko má poměrně úzké vztahy k mnohým evropským zemím, v práci byl ale vyhodnocen pouze vztah k ČR a Lichtenštejnsku. Vztah k Lichtenštejnsku je velmi intenzivní, Švýcarsko často zastupuje Lichtenštejnsko na mezinárodní scéně a mnoho vnitropolitických opatření je společných, což vyplývá z velikosti Švýcarska, které čítá necelých 30 000 obyvatel. V roce 1923 byla podepsaná celní smlouva, která mezi těmito státy zrušila celní kontroly. Lichtenštejnsko uzavřelo se Švýcarskem mnoho dvoustranných dohod a jednou z důležitých byla Měnová smlouva podepsaná v roce 1980, která nařizuje Lichtenštejnsku používání švýcarského franku. Další důležitou dohodou byla spolupráce v oblasti pohybu osob. Švýcarsko a Lichtenštejnsko tvoří jednu společnou hospodářskou politiku, i když obě země jsou samostatné.

Vztah ČR a Švýcarska je založen spíše na ekonomické bázi, na úrovni obchodní, investiční a kapitálové. K vzájemným vztahům také přispěla emigrace Čechů během komunistické vlády do Švýcarska.

Z celkové koncepce politiky Švýcarska jasně vyplývá, že se svého neutrálního statutu nechce vzdát, a proto do budoucna nechce vstoupit do Evropské unie ani do NATO.

V této kapitole byl analyzován vztah Švýcarska k mezinárodním organizacím. Byl zde popsán vztah Švýcarska k Lichtenštejnsku a ČR. V poslední části bakalářské práce budou zpracovány informace od švýcarských občanů a z rozhovoru se švýcarským velvyslancem, které toto směřování švýcarské politiky potvrzují.

Tabulka: Porovnání členství Švýcarska a Rakouska

	Cíle	Rakousko	Švýcarsko
Rada Evropy	slučitelné s politikou neutrality, hlavním cílem ochrana lidských práv a rozvoj mezinárodních dohod	členství od roku 1956	členství od roku 1963
Evropská unie	neslučitelné s politikou neutrality, hlavním cílem Evropské unie je vytvoření společného trhu, hospodářské a měnové unie a vytvoření společné politiky Evropské unie v oblastech hospodářské soutěže, společné vnější obchodní politiky a zemědělství	členství od roku 1995	není členem, Švýcarsko a EU je propojena bilaterálními smlouvami
OSN	slučitelné s politikou neutrality, hlavním cílem OSN je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, rozvíjení přátelských vztahů mezi státy	členství od roku 1955	členství od roku 2002
NATO	neslučitelné s politikou neutrality, hlavní cíle ochrana svobody a bezpečnosti všech jeho členů, a to jak politickými, tak i vojenskými prostředky	není členem, spolupráce v programu Partnerství pro mír	není členem, spolupráce v programu Partnerství pro mír

Zdroj: vlastní sestavení

6 Výzkumné šetření

V této části bakalářské práce budeme vyhodnocovat odpovědi na otázky kladené při řízených rozhovorech s Švýcary a švýcarským velvyslancem v ČR.

6.1 Charakteristika respondentů

Pro řízené rozhovory byli osloveni tři rodilí Švýcaři, učitelé na základní škole ve Švýcarsku, aktivně se podílející i na politickém životě. Rozhovor byl rovněž proveden se švýcarským velvyslancem v Praze.

Řízený rozhovor s rodilými Švýcary byl zprostředkován Mgr. Janou Levíčkovou na Základní škole v Mirovicích 7. září 2010. Základní škola Mirovice navázala kontakty s partnerskou školou ve švýcarském Bätterkindenu. Na vypracované otázky odpovídali tři švýcarští učitelé, jejich věk se pohyboval mezi 40-65 let.

Řízený rozhovor s velvyslancem Švýcarska André Reglim byl zprostředkován Marií Pobuda, která pracuje v Praze na velvyslanectví. André Regli se stal v březnu 2010 novým velvyslancem Švýcarska. Řízený rozhovor se uskutečnil na švýcarském velvyslanectví v Praze (Pevnostní 588/7, 162 01 PRAHA 1) 29. března 2011.

Hlavním cílem řízených rozhovorů bylo zjistit, jak se švýcarské obyvatelstvo staví k neutrální politice země a jaké přínosy přináší neutralita zemi. Dalším cílem bylo zjistit jejich vztah ke členství v mezinárodních organizacích a potenciální dopady členství na neutralitu země.

6.2 Přehled položených otázek

6.2.1 Otázky pokládané v německém jazyce

- Sind Sie mit der neutralen Politik der Schweiz zufrieden? Warum?
- Was sind nach Ihrer Meinung die Vorteile eines neutralen Landes?
- Resultieren aus der Politik der Neutralität für die Schweiz einige Nachteile? Wenn ja, welche?
- Hat die Neutralität in der Schweiz und in Österreich etwas Gemeinsames oder Ähnliches? Wenn ja, was?

- Ihr Staat strebte an, den Status der Neutralität während der beiden Weltkriege zu halten. Welche Auswirkungen hatte dies auf die Position der Schweiz oder auf den Staat im allgemeinen?
- Haben die internationalen Organisationen, die in Ihrem Land den Sitz haben, einen Einfluss auf die Entwicklung der Politik oder der Wirtschaft der Schweiz? Wenn ja, welchen?
- Fühlen Sie einen Druck von Seiten der internationalen Organisationen zu der Mitgliedschaft der Schweiz in diesen Organisationen? Wenn ja, von welchen?
- Sind Sie mit der Mitgliedschaft der Schweiz in einer internationalen Organisationen einverstanden? Warum?
- Wurde auch die Schweiz von der globalen Wirtschaftskrise in den letzten Jahren betroffen? Wenn ja, was sind die Konsequenzen?
- Sind Sie mit dem aktuellen Zustand der Wirtschaft in der Schweiz zufrieden? Warum?
- Ist Ihr Land vom Außenhandel im Bereich der Energieeffizienz oder anderen Ressourcen abhängig? Wenn ja, in welchem Bereich?
- Wenn die Schweiz auf die Neutralität in Zukunft verzichten würde, würde sich Ihrer Meinung nach der Status Ihres Landes auf der internationalen Szene wechseln? Wenn ja, wie?
- Sind Sie damit einverstanden, dass die Schweiz die Politik eines neutralen Landes weiter führen sollte?

6.2.2 Přeložené otázky z německého jazyka do češtiny

- Jste spokojen/a s neutrální politikou Švýcarska?
- V čem spočívají, dle vašeho názoru, výhody neutrálního státu?
- Vyplývají z politiky neutrality pro Švýcarsko nějaké výhody? Pokud ano, jaké?
- Je neutralita Švýcarska a Rakouska v něčem podobná? Pokud ano, v čem?
- Váš stát si držel statut neutrality při obou světových válkách. Jaké dopady měl pro Švýcarsko tento postoj?
- Mají organizace sídlící ve vašem státě vliv na vývoj politiky nebo ekonomicky Švýcarska? Pokud ano, jaký?
- Souhlasíte se vstupem do některé z mezinárodních organizací a proč?
- Ve vašem státě sídlí OSN, pocíťoval/a jste nějaký nátlak před vstupem do této organizace?

- Zasáhla Švýcarsko celosvětová krize posledních let? Pokud ano, s jakými dopady?
- Jste spokojen/a se současným stavem ekonomiky Švýcarska?
- Je vaše zem závislá na zahraničním obchodu z hlediska energetiky nebo jiných zdrojů? Pokud z jiných, jaké zdroje to jsou?
- Myslíte si, že pokud by se Švýcarsko zřeklo neutrality, změnil by se jeho status na mezinárodní scéně?

6.3 Výsledky dotazování

Všichni z dotazovaných odpovídali na první otázku podobně, každý z nich si přeje, aby se dále vyvíjela ve Švýcarsku neutrální politika, která je identitou švýcarských obyvatel.

Na otázku výhod neutrálního státu dotazovaní odpovídali, že Švýcarsko je stabilní a není nutné být součástí jakéhokoli politického bloku. Je mimo konflikty ostatních zemí Evropy a díky svým kladným pozicím může být nápomocno konfliktním státům, zprostředkováním mírových konferencí.

Na otázku podobnosti Rakouska a Švýcarska dotazovaní učitelé odpovídali, že pouze politickým systémem a přímou demokracií. Švýcarský velvyslanec odpovídal, že Rakousko není již neutrálním státem, a proto je zde mnoho rozdílů. Rakousko se stalo roku 1995 členem Evropské unie a tím se vzdalo neutrality. Švýcarsko má neutralitu zakotvenou v ústavě a doloženou v mezinárodních smlouvách. Švýcarsko mělo vždy ozbrojenou neutralitu na rozdíl od Rakouska.

Všichni dotázaní jsou si vědomi významu neutrality Švýcarska v obou světových válkách. Švýcarsko jen díky tomu, že zachovalo při obou světových válkách neutrální politiku, nemělo zničené hospodářství, jak tomu v mnohých jiných zemích bylo, a po druhé světové válce mohlo pokračovat již na poměrně vysoké úrovni.

V další otázce byl zjišťován vztah k mezinárodním organizacím. Dotazovaní se shodli, že organizace, které sídlí ve Švýcarsku, nemají politický vliv na vývoj neutrální politiky Švýcarska, ale na vývoj ekonomiky ano, a to v pozitivním smyslu.

V otázce, jestli zasáhla Švýcarsko ekonomická krize, švýcarští učitelé odpovídali, že krize zasáhla i Švýcarsko tím, že jsou mzdy menší a stoupají obavy o pracovní místa, zatímco velvyslanec tvrdí, že krize se Švýcarska nedotkla, protože ekonomika Švýcarska je stabilní a stále roste. To vidí především ve faktu, že Švýcarsko

je poměrně malá země a má malý hospodářský trh. Švýcarsko šetřilo za dobrých časů, takže má jen málo dluhů a obchoduje mimo Evropu i s Amerikou a Čínou.

Odpovědi na předposlední otázku, jestli je země závislá na zahraničním obchodu, se odpovědi velice podobaly. Švýcarsko je závislé na zahraničním obchodu, a to jak svým exportem, tak také importem. Švýcarsko úzce obchodně spolupracuje s Evropskou unií. Do Švýcarska je dovážena ropa a plyn. Švýcarsko vyrábí elektrickou energii, která je většinou čerpána z obnovitelných zdrojů (biomasa, vodní elektrárny), ale také má 4 jaderné elektrárny, které po neštěstí v Japonsku chtějí Švýcaři zrušit v nejbližší době.

Na poslední otázku se respondenti shodli, že ztrátou statutu neutrality by se úplně změnilo postavení Švýcarska na mezinárodní scéně. Švýcarsko by nemohlo pořádat mírové konference. Nemohlo mít nestranné postavení státu ke všem partnerským zemím.

6.4 Shrnutí a vize do budoucnosti

Švýcarská konfederace si chce dále ponechat neutrální status. Švýcarští občané jsou pyšní na neutrální politiku. Můžeme tvrdit, že je pro samotné Švýcarsko a jeho obyvatele neutralita velice významná. Švýcarsko se proto nesmí stát členem supranacionálních organizací, to by pro něj znamenalo konec neutrálního státu. Z tohoto důvodu můžeme do budoucna počítat s tím, že se Švýcarsko nestane členem ani Evropské unie, ani Severoatlantické aliance. Dá se očekávat, že Švýcarsko bude nadále podepisovat bilaterální dohody, bude nadále poskytovat své území k mírovým konferencím, bude nadále spolupracovat s mnoha mezinárodními organizacemi, ale nebude ohrožovat svou neutrální politiku, která je pro něj tak důležitá. Švýcaři si velice dobře uvědomují, že pokud by ztratili neutralitu, již by ji nikdy nezískali zpět a jakmile by se stali členy nějaké organizace, stali by se členy bloku a už by nemohli rozhodovat pouze sami o sobě.

Závěr

Záměrem bakalářské práce bylo zhodnotit politickou neutralitu Švýcarska. V úvodních kapitolách nás práce seznamuje s pojmem neutrality a samotné neutrality Švýcarska. Státy, které získaly neutrální status, se neměly angažovat v konfliktech, ale mohly přispívat k smiřování mezi konfliktními státy. Mezi tyto neutrální státy řadíme Rakousko, Švýcarsko, Švédsko a Irsko. Rakousko a Švýcarsko získaly dokonce trvalou neutralitu, která je deklarována mezinárodní smlouvou.

Švýcarsko vzniklo roku 1291 z kantonů Uri, Schwyz a Unterwalden. Zbytek kantonů se připojilo během 14. až 16. století. Nyní se konfederace skládá z 26 kantonů a 6 polokantonů. V roce 1648 bylo prohlášeno Švýcarsko za nezávislé a v roce 1815 se stalo neutrálním státem garantované mezinárodní smlouvou. Tato neutralita je taktéž zakotvena ve švýcarské ústavě. Švýcarsko během druhé světové války bylo důležitým územím, kde byly pořádány mírové konference. Výkonná moc neutrálního státu je vykonávána Spolkovou radou a spolkovým prezidentem. Pro rok 2011 byla zvolena Micheline Calmy-Reyová. Ve Švýcarsku je moc zákonodárná vykonávána Národním shromážděním, které je rozděleno na dvě komory - Stavovskou radu a Národní radu, ty jsou si rovné.

V bakalářské práci bylo zjištěno, že neutralita Švýcarska a Rakouska je odlišná. Kromě toho, že Švýcarsko a Rakousko má stejné federální zřízení a přijaly trvalou neutralitu, která je zakotvena v jejich ústavě, se ničím jiným neshodují. Rakousko se aktivně zapojuje do konfliktů mezi státy, zatímco Švýcarsko pouze poskytuje své neutrální území k mírovým konferencím. Lze tvrdit, že Rakousko od roku 1995, kdy se stalo členskou zemí Evropské unie, porušilo principy neutrální politiky.

Švýcarsko je od roku 1815 trvale neutrálním státem, který si dodnes drží svůj status. Švýcarsko uvažovalo o vstupu do EU v roce 1992, ale švýcarský lid hlasoval v referendu proti. Dnes se Švýcarsko nechce stát členem EU, protože by členstvím porušilo principy neutrality a Švýčari jsou si vědomi, že pokud by neutrální status nyní ztratili, už by ho nikdy nezískali zpět. Švýcarsko s EU úzce spolupracuje a existují mnohé vzájemné bilaterální smlouvy. Švýcarsko se roku 2008 připojilo k Schengenskému prostoru, což byl významný krok pro EU: Švýcarsko má pro Unii význam obchodní, protože vyváží kvalitní sortiment. Švýcarsko není členem ani NATO, protože členství v této organizaci by také porušilo principy neutrální politiky. Švýcarsko se ale aktivně podílí na programu Partnerství pro mír.

Švýcarsko obchoduje s členskými zeměmi Evropské unie, ale také s USA a Čínou. Jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů ve střední Evropě je právě Česká republika. Švýcarští občané investují do českých firem.

Nejdůležitější partnerskou zemí Švýcarska se stalo Lichtenštejnsko, s kterým podepsalo Švýcarsko řadu smluv. Nejdůležitějšími smlouvami jsou Celní smlouva (1923) a Měnová smlouva (1980), která ukládá společnou měnu švýcarský frank. Dále tyto země mají mezi sebou dohodu v oblasti pohybu osob. Lichtenštejnsko a Švýcarsko tvoří jednu společnou hospodářskou politiku.

V závěrečné části se bakalářská práce věnuje současnosti a perspektivám do budoucnosti švýcarských vztahů k mezinárodním organizacím a státům Evropy, které jsou nastíněny z pohledu švýcarských obyvatel a švýcarského velvyslance v Praze, André Regliho.

Na základě dotazování metodou řízených rozhovorů bylo zjištěno, že politická neutralita je jedním z principů národní identity švýcarských občanů, kteří jsou na tento status hrdí. Dle informací, které nám byly poskytnuty od švýcarských občanů, lze předpokládat, že Švýcarsko bude používat neutralitu i v budoucnu.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. BALDWIN R. *Ekonomie evropské integrace*. Praha : Grada Publishing, 2001. 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
2. BORSKÝ, P. *Švýcarsko mimo podezření*. Praha : Svoboda, 1978. 170 s.
3. BOUDYSOVÁ, V. *Dějiny světa 6*. Praha : Státní nakladatelství politické literatury, 1964. 844 s.
4. DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha : Oeconomica, 2008. 263 s. ISBN 80-24504-64-4.
5. FONTELLES, J., B. *Evropská ústava*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005. 179 s. ISBN 92-823-1907-5.
6. HLOUŠEK, V., SYCHRA Z. *Rakousko v Evropské a střeoevropské politice*. Brno : Indiana University, 2004. 125 s. ISBN 80-210-3589-7.
7. KENNEDY, P. *Parlament světa*. Praha : NLN, 2009. 312 s. ISBN 80-71064-23-8.
8. KOPECKÝ, L. *Neutralita v minulosti a dnes*. Praha : NV, 1968. 40 s.
9. KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2000. 1090 s. ISBN 80-71814-63-6.
10. ŘÍCHOVÁ, B. a KOL. *Západoevropské politické systémy*. Praha : Oeconomica, 2009. 290 s. ISBN 80-24515-16-4.
11. ŠEDIVÝ J. *Diplomacie je umění kompromisu*. Praha : Mladá fronta, 2009. 277 s. ISBN 978-80-204-2015-2.
12. ŠLACHTA, M. Švýcarsko v historii a dnes. *In : Lidé a země*, 1998, č. 10, s. 591-592. ISSN 0024-2896.
13. ŠTURMA, P. a kol. *Smysl neutrality v dnešní Evropě*. Praha : Ediční středisko PF UK, 1998. 128 s. ISBN 80-85889-18-8.
14. TÓTH, R., KULAŠÍK, P., SVETZÁR, K. *Stručný politologický slovník*. Bratislava : Unipress, 1991. 80 s. ISBN 80-85313-18-9.
15. WEIDENFELD, W., WESSELS, W. *Evropská unie od A po Z*. Praha : Karolinum, 1997. 398 s. ISBN 80-7184-413-6.
16. ZARKA, J., C. *NATO*. Praha : HZ Edition, 1999. 93 s. ISBN 80-86009-25-4.

17. ŽLOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. Praha : Libri, 2004. 575 s. ISBN 80-72772-09-0.

Elektronické zdroje v českém jazyce

1. SEEMAN, R. *Švýcarsko zvolilo prezidenta na rok 2011* [online]. 2010 [2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/richard-seemann-svycarsko-zvolilo-prezidenta-na-rok-2011--823359>.
2. *Analýza bezpečnostní situace* [online]. 2010 [2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_13872.html>.
3. *C-D : Červený kříž* [online]. 2005 [2011-03-25]. Dostupný z WWW: <www.euroskop.cz/283/sejce/c-d/>.
4. *Co je to Schengen* [online]. 2011 [2011-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/300/435/clanek/co-je-schengen/>>.
5. *Ekonomická charakteristika země* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.
6. *Haagské úmluvy* [online]. 2010 [cit. 2010-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://leccos.com/index.php/clanky/haagske-umluvyy>>.
7. *Jakou demokracii pro nové demokracie* [online]. 2006 [cit. 2010-12-6]. Dostupný z WWW: <<http://politologie.blog.cz/0605/miroslav-novak-jakou-demokracii-pro-nove-demokracie>>.
8. *Nato v roce 2009* [online]. 2009 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/751/sekce/aktualni-stav>>.
9. *Neutrální státy EU* [online]. 2006 [cit. 2010-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/neutrln-stty-eu>>.
10. *O radě Evropy* [online]. 2008 [2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=27>.
11. *Rakousko* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/381/sekce/politicky-system-rakouska/>>.
12. *Rakousko: vnitropolitická charakteristika* [online]. 2011 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rakousko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000794/>>.
13. *Švýcarsko ekonomická charakteristika země* [online]. 2010 [2010-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000681/>>.

14. *Švýcarsko – zahraničně politická orientace* [online]. 2010 [cit. 2010-28-9]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svycarsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000681>>.

Elektronické zdroje v německém jazyce

1. *Bundes-Verfassungsgesetz* [online]. 2008 [2011-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.verfassungen.de/at/indexheute.htm>>.
2. *Europäische Union* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.eda.admin.ch/eda/de/home/topics/eu/eu.html>>.

Elektronické zdroje v anglickém jazyce

1. *Embassy of Liechtenstein in Berne* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <www.liechtenstein.li/en/fl-aussenstelle-bern/fl-aussenstelle-bern-bilateral.htm>.
2. *NATO's relations with Switzerland* [online]. 2010 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52129.htm>.
3. *Politics* [online]. 2010 [2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/reps/eur/vcze/infoch/chpoli.htm>>.
4. *Switzerland* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/switzerland/>>.